

Difs.

830

.. 63.

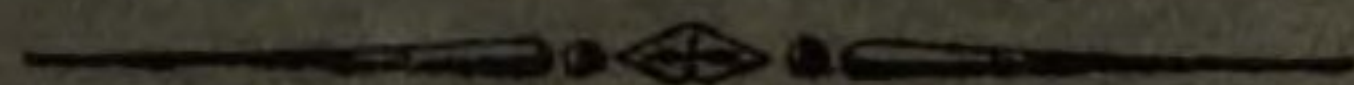
DISSERTATIO

INAUGURALIS PHILOSOPHOⁿ-JURIDICA

DE

CRIMINUM FAUTORIBUS.

EX JURE ROMANO ATQUE HODIERNO.

LOVANII,

TYPIS FRANCISCI MICHEL,

ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

1828.

Diff. 830
(3)

DISSERTATIO

INAUGURALIS PHILOSOPHO - JURIDICA.

THE UNIVERSITY OF

CHICAGO

LIBRARY

DISSERTATION

IN THE PHILOSOPHY OF

THE

UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

CHICAGO

LIBRARY

DISSERTATIO
INAUGURALIS PHILOSOPHO-JURIDICA
DE
CRIMINUM FAUTORIBUS.

EX JURE ROMANO ATQUE HODIERNO.

QUAM, ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI

FRANC. JOS. ADELMANN,

PHILOS. DOCT. SCIENTT. NATUR. P. P. O. ACAD. IMP. LEOP.-CAROL.

NAT. CURIOS. ADSCRIPTI, PLUR. SOCIETT. LITTER. SODALIS;

NEC NON

AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU, ATQUE
NOBILISSIMÆ FACULTATIS JURIDICÆ DECRETO, PRO
ADIPISCENDO GRADU DOCTORIS JURIS ROMANI ET HO-
DIERNI, SUMMISQUE IN JURE HONORIBUS, AC PRIVI-
LEGIIS, IN ACADEMIA LOVANIENSI, RITE ET LEGITIME
CONSEQUENDIS, PUBLICO AC SOLEMNI EXAMINI
SUBMITTIT

FRANCISCUS PETRUS ULENS,

BRUXELLENSIS.

DIE XVII DECEMBRIS MDCCCXXVIII, HORA XII.

LOVANII,
TYPIS FR. MICHEL, ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

INSTITUTIONES

DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

ET DE REBUS

PARVENU AU TERME
où UN ACTE PUBLIC
DOIT COURONNER MES TRAVAUX ACADÉMIQUES,

JE DÉDIE

CES PRÉMIÈRES DE MES ÉTUDES
AUX MEILLEURS DES PARENTS

COMME UN FAIBLE TÉMOIGNAGE D'UNE RÉCONNAISSANCE
ÉTERNELLE ;

A MES CHÈRES SOEURS

COMME UN GAGE D'UNE AMITIÉ INALTÉRABLE.

PARVENU AU TERME

DE L'ACTE PUBLIC

DOIT COURONNER MES TRAVAUX ACADEMIQUES

12 DECEMBRE

DES PRINCIPES DE MES ETUDES

AUX MEILLEURS DES PARENTS

COMME LA TABLE TROUVANT D'UNE RECONNAISSANCE

A MES CHERES SOEURS

COMME EN CAS D'UNE ANNEE D'ETUDE

Proœmium.

Opus ex legis præscripto mihi impositum tandem absolvi, eoque absoluto maxime me gavisum esse dissimulare haud possum. Et revera difficillimum est, juvenili ætate, absque omni juris experientia quidquam de jure scribere. Nec solo experientiæ defectu laborandum est juveni dissertationem scribere volenti, multo majores difficultates ejus consilio obstant, sc. exigua scribendi exercitatio, nec non difficultas aptas expressiones latinas, præcipue cum de jure hodierno tractandum ei sit, inveniendi.

Hæc omnia diu a dissertatione scribenda me absterruerunt. Cum tamen ejus scribendæ necessitas esset, materiam de

Consortio elegi, ut pote minus pertractatam, optimasque quæstiones philosophas offerentem.

Eam igitur pertractare cœpi; sed cum nimis longa, nec si tota tractaretur ad dissertationem inauguralem idonea mihi videretur hæc materia, suadente professore nostro clarissimo doctissimoque BIRNBAUM, unam ejus partium sc. doctrinam de *Fautoribus* præ ceteris elegi. Quod tamen jam in genere de *Consortii* materia scribere cœpi, ad meliorem *Fautorum* materiæ intelligentiam, conservandum putavi, ideoque meam dissertationem in duas partes distinctas divisi, quarum.

1^a Quidem in genere de CONSORTIUM NOTIONE ATQUE DIVISIONE, nec non de TRIBUNALI AD CONSORTES DIJUDICANDOS COMPETENTI.

2^a Vero in specie de ipsis FAUTORIBUS tractat.

PARS PRIOR.

QUÆDAM DE CONSORTIBUS GENERALIA.

CAPUT PRIMUM.

De Consortium notione atque Divisione.

§. 1.

Si omnium cultiorum populorum leges attendamus, non solum eos, qui delictum commisisse judicati fuerint, pœnis afficiendos esse animadvertimus, sed etiam eos qui in eorum delicto participaverint, quos in genere *Delicti Socios*, *Conscios*, vel *Consortes* nominamus, gallice *complices*.

Nec mirum! multis enim in casibus accidit, ut ii delicti ab auctoribus perpetrati causa sint primaria, quamvis non sola, atq. hinc civitati periculosissimos eos esse nemo sanus negare audebit.

Sed quamquam de horum puniendorum necessitate, omnes et legumlatore-

res et de Jure Criminali scriptores consentiant, maxime tamen inter se dissentiant de modo in iis puniendis servando, nec non de diversis classibus in quas omnes Consortes dividi possint. Cum vero hæc divisio maximè sit ad punitionis gradum definiendum momenti, primum de ea nobis dicendum erit.

§. 2.

Omnes ii qui ex eodem maleficio in iudicium vocari possunt, aptissime in quatuor classes dividi posse videntur quarum.

1^a *Auctores* continet sive illos qui ipsi delictum commiserint (1).

(1) Fortasse melius diceretur *actor* vel *factor*. *Actoris* vox tamen interdum potius *motorem* denotat e. g. apud CICERONEM pro Cæcina. 12. Alii hic loco *actoris* legunt *auctoris* et generaliter de hoc loco interpretando dissentiunt scriptores. Cf. SAVIGNY, *Recht des Besitzes* 4ta editio. pag. 38. Contra vid. ea quæ in : Neu Arch. d. Crim. Rechts vol. IX. fascic. 3. pag. 400-412. de hoc loco scripsit Clar. noster Professor BIRNBAUM. *Factor* sceleris legitur L. 1. § 17. D. ad SCtum Syllan. L. 6. §. 8. D. de re militari, et fortasse melius quam vox *auctor* eum denotat quem hoc vocabulo designare volumus.

2^a *Motores* sive illos , qui auctoris voluntatem ad delictum committendum moverint.

3^a *Adjutores* qui etiam *Auxiliatores* dici possunt et ad quos suasores quoque pertinent sive eos qui auxilio suo aut consilio delicti executionem faciliorem reddiderint.

4^a *Fautores* sive illos qui reparationem damni delicto dati impediverint.

Hanc tamen divisionem omnes non æque comprobaverunt atque secuti sunt.

Plerique enim legumlatores ejus vel nullam mentionem fecerunt , vel saltem minus completam.

In legibus quidem Romanis nullam Sociorum divisionem invenimus , licet in permultis earum legum dispositionibus , admodum severe puniantur delictorum socii.

Legumlatores quoque Gallici non accuratam constituerunt sociorum distinctionem. In Codice enim poenarum nonnisi

inter *auteurs et complices* (1). (Sub quibus et Motores et Adjutores et Fautores intelligendi sunt) in aliis vero locis inter *Auteurs, Fauteurs et Complices* distinxerunt (2). Alio denique loco usi sunt verbo *Moteur* (3). Minus tamen hæc mirabimur, si animadvertimus hanc distinctionem Jure Gallico nullius fore momenti, cum ex art 59 seqq.. Codicis pœnarum omnes criminum delictorumve consortes, sive Motores sint, sive Adjutores sive Fautores eadem qua eorum Auctores pœna afficiantur, paucis casibus speciali legis dispositione exceptis (4).

Angli vero peculiarem admittunt Consortium distinctionem inter *Principales* et *Accessorios* (Principals et accessaries) qui denuo in diversas dividuntur classes. *Principales* quidem delicti socii sunt vel *primo gradu*, sive ii quos proprie auc-

(1) Cf. art. 59.

(2) Cf. art. 54 legis 20 Sept. 1791 et art. 11 et 71 Decret. 12 Nov. 1806.

(3) Cfr. art. 438 §. Codicis Pœnarum.

(4) Casus excepti iuveniuntur in art. 63, 365 cæterisque.

tores vocamus, vel *secundo* sive ii quos Angli *Aiders* et *Abettors* vocant. *Accessorii* vero delicti socii etiam in duas dividuntur classes. Illi enim sunt, vel *Accessorii ante factum* (Accessaries before the fact) vel *Accessorii post factum* (Accessaries after the fact (1).) *Accessorii* tamen delicti socii semper minus severe puniuntur quam principales (2).

In Scotia teste Clarissimo HUMES (3) omnes delicti socii, præter auctorem, *accessorii ad factum* (Accessaries to the fact) nominantur, et accusatio ex capite consortii dicitur *charge of art and part*. In novi nostri Codicis poenarum exemplo legumlatores itidem nonnisi verbis au-

(1) Cf. RUSSEL, on crimes and Misdemeanors, Lond. 1826, vol. I, p. 21 et 56. BLACKSTONE, commentaire sur les lois Anglaises, traduct. de CHOMPRÉ, tome V. Ch. III. FOSTER discourse of accomplices and other capital offences cap. 5. In ejusdem Report of proceedings in Crown. Cases, London 1809.

(2) Cf. LE GRAVEREND, traité de la législation criminelle, 2e édit. vol. I, p. 114.

(3) Commentaries on the law of Scotland respecting crimes; Edimb, 1819, vol. 2. p. 218 sqq.

teurs et complices (1) usi sunt, quoad poenam irrogandam tamen justissime inter delicti socios distinxerunt.

Scriptores quoque rei criminalis diversissimas consortium sistunt distinctiones.

Nonnulli eandem quam nos consortium divisionem faciunt. Inter eos praecipue nominandus est Illustrissimus MITTERMAIER (2) qui inter *auctorem* (Thäter) *motorem* (Urheber) *adjutorem* (Gehülfe) et *Fautorem* (Begünstiger) optime distinguit. Similem quoque distinctionem nuperrime fecit clarissimus Stübel (3).

Alii inter quos celeberrimus FEUERBACH (4) TITTMANN (5) aliq. Jcti. modo tres consortium classes admittunt. sc. *auctores* sub quibus etiam Motores intelligendi sunt, qui tunc *auctores intellectuales* vocantur;

(1) Cf. art. 19, alinea 2.

(2) Im Neu Archiv. des Criminal Rechts. vol. III N° 6.

(3) Ueber die Theilnahme mehrerer Personen an einem Verbrechen, Dresden 1828.

(4) Lehrbuch des peinlichen Rechts, § 44-52.

(5) Handbuch der Strafrechtswissenschaft Halle 1822, v. I. p. 220.

oppositione ceterorum qui *auctores physici* dicuntur: *socios* sive *adjutores*; et *Fautores*.

Alii ut PÜTTMANN (1) nonnisi inter *socios æquales* et *inæquales* distinguunt. Sub illis quidem intelligunt delicti perpetrati *auctores*, sub his vero eos qui *opem* tantum et *auxilium* præstant; aut alia ratione e. gr. *consulendo*, *laudando*, *haud impediendo*, *tacendo* delicti participes fiunt. Hanc tamen distinctionem egregie impugnavit Clarissimus Stübel in opere supra citato § 54.

Alii denique nonnisi tres priores consortium classes inter criminum socios numerant et ex iis *fautores* rejiciunt nisi sint ex *compacto*, cum vero inferius speciatim de fautoribus tractandum nobis erit, hic nihil amplius de iis adjiciemus.

§. 3.

Si inter se differunt et legumlatores et de re criminali scriptores in distinguendis singulis consortium speciebus,

(1) De Receptatoribus in ejusdem adversariis P. II.

non minus inter se dissentiunt in sistendo pœnarum modo , qui in Consortium punitione servari debeat. Ex diversitate enim Consortii diversa pœna statuenda est ex præceptis universalibus. Hæc tamen minime a plerisque legumlatoribus observata sunt.

Jure enim Gallico sine Consortium discrimine omnes eadem pœna afficiuntur, paucis casibus, ut supra diximus speciali legis dispositione exceptis. (1).

Jure Romano quoque non minus severe tractabantur Consortes , nam licet in eo nulla dispositio generalis invenia-

(1) Cf. art. 59 Codicis pœnarum. Nonnulli tamen de Jure Crim. scriptores, inter quos Clar. CARNOT Commentaire sur le Code pénal ad art. 59 et ROGRON Code pénal expliqué ad eundem art. nominare sufficiat; cum illis hujus articuli dispositio nimis severa videretur dicunt legumlatorem de eodem pœnæ genere et non de eodem pœnæ gradu loqui voluisse, atque hoc jam bis sic judicatum fuisse refert idem CARNOT l. c. Hoc quidem verum esse potest in minoribus pœnis, sed locum obtinere nequit in majoribus, veluti in pœna mortis, operarum perpetuarum et deportationis, quarum pœnarum, nec *maximum* nec *minimum* existere potest.

tur, quæ consortes eadem qua auctores poena afficit, tamen ex plurimis legum dispositionibus inferre possumus, eos non mitius tractatos fuisse Jure Gallico (1). Nonnullas tamen exstare exceptiones fatendum est. (2).

Codicis Austriaci art. 5. et 6 consortes, criminis auctoribus adæquari videntur (3) hoc vero principium ex articulis singulorum criminum poenas constituentibus justam moderationem habet e: g: art. 119. 120 quoad homicidium mediatum a sanctione quoque qua auctores et consortes aliquo modo æquiparantur, expressis verbis excipiuntur fautores nisi

(1) Cf. l. 36. § 1 D. de Furtis; l. 6. D. ad leg. Pompejam de Parricidiis; l. unica. Cod. de crimine peculatus, l. 14. D. ad leg. Juliam de adulteriis; l. 50 § 4. D. de Furtis; l. 54 § 4 eodem; l. 8. D. ad leg. Juliam de adulteriis coercendis, § 11 Inst. de oblig. ex delicto; Nov. 134 C. 10. Multæq. aliæ leges quas omnes enumerare nimis longum foret.

(2) Cf. l. un. C. de Nili agger. non rumpendis; l. un. § 2. C. de raptu virginum etc. l. 3. § 3. D. de abigeis; cæteræque.

(3) Cf. SCHIRACH im Neu. Archiv. des Cr. Rechts vol. 3. N° 17. p. 428.

ii sint eorum numero qui fautores ex compacto dicuntur.

Angli ut jam supra vidimus mitius in Consortes animadvertunt, apud illos enim accessorii delicti socii semper levius puniuntur quam principales, sive delicti auctores.

Codicis quoque pro regno Baviaræ Sancti dispositiones, quæ ad Consortium punitionem spectant, eosq. minori quam auctores pœna afficiunt magis Juris criminalis rationi congruentes sunt.

Simili fere modo, quoque in novo nostro Codicis pœnarum exemplo statutum est, quo quoad pœnam irrogandam, optime ut mihi videtur inter delicti *auctores* et *Consortes* distinguitur. Hi enim in genere levius puniendi sunt delicti auctoribus, solo casu excepto, quo Motor violentia auctorem ad crimen committendum impellit; vel quo ejus auctoritati subditum expresse jubet delictum committere, vel eum ad id committendum movet jussu determinato, seductio-

ne, corruptione, vel consilio determinato et positivo, vel eum instruit, vel indicationes ei suppeditat, ita ut jussus, seductiones, consilia, instructiones illa, tamquam causa delicti considerari possint (1).

Inter scriptores quoque hac de re Maxima existit controversia.

Nonnulli inter quos SCHIRACH (2) volunt omnes Consortes eadem qua auctores pœna affici. Alii ut FEUERBACH mitius quidem Adjutores et Fautores, sed Motores eadem qua auctores pœna puniri volunt (3). Hanc quoque sententiam amplexus est STÜBEL (4). Et licet defendi possit in plurimis casibus motores non minus in culpa esse quam auctores, quia sæpissime

(1) Cf. Novi Codicis exempli art. 15 et 16.

(2) Im Neu Archiv. des criminal Rechts, vol. III. N° 17.

(3) FEUERBACH quidem contendit in suæ *Revisions* vol. II. p. 254. *auctorem intellectualem* sive *motorem* adhuc severius puniendum esse *auctore physico*. Hoc quoque locum obtinet in casu art. 438 § supra citati in quo delicti motor severius tractatur ejusdem auctore.

(4) Ueber die Theilnahme mehrerer Personen an einem Verbrechen.

tamquam commissi delicti causa moralis et primaria considerari possunt, tamen magis nobis placet sententia illustrissimi MITTERMAIER (1) qui quoad pœnam irrogandam etiam inter auctores et motores distinguendum esse vult. Et revera nunquam, crimine aliquo commisso, affirmare possumus delictum nonnisi ex Motore ortum esse, exceptis tamen casibus jussus vel violentiae (2); auctor facti enim facto ipso probat se facile moveri posse ad crimen committendum, et actio motoris nonnisi tamquam *conatus* consideranda est cujus *consummatio* auctori adscribenda est. Maxima insuper est differentia inter *alicujus delicti perpetrationem* et inter *alicujus delicti efficiendi desiderium* nec non ejus desiderii patefactionem. Ille solus, qui magna cum cura omnia media inquirat et optat, occasionem explorat, consilia capit, quemque agendi momento non deterrent criminis horror

(1) Im Neu Archiv. des Criminal Rechts, vol. III. N° 6.

(2) Huic opinioni congruæ sunt dispositiones art. 15 et 16 Novi nostri Codicis pœnarum exempli, jam supra indicatæ.

nec punitionis metus; qui satis animi firmitatis servat ad omnia impedimenta amovenda, ad omnia pericula despicienda, dici potest habere inveteratam malam voluntatem, esse in vero dolo malo qui actione se manifestat.

Ille contra qui modo alteri mandatum dat in paucissimis casibus ipse crimen consummasset. Pericula enim minantia eum deterrerent, nam fortis animi eum non esse inde patet, quod alio ei opus fuit ad consummandum delictum.

Motoris igitur actio nonnisi in *loquendo*; auctoris vero in *agendo* consistit et quam magna inter illa existat differentia non amplius disceptandum est.

In multis denique casibus injustissima fieri potest Motoris pœna, cujus optimum tradit exemplum, celeberrimus MITTERMAIER in opere quod jam non semel citavimus, et in quo multæ aliæ rationes ad hanc nostram opinionem firmandam inveniri possunt, quasque omnes enumerare longum foret.

Nec alia fuit quoad pœnæ gradum in consortibus puniendis determinandum, sententia illustrissimi et juris criminalis meritissimi BECCARIÆ, quem ipsum loquentem audiamus §. 37 notissimi ejus operis de delictis et pœnis scripti : « La » gradation dans les peines doit être suivie, à l'égard des complices d'un crime dont tous n'ont point été les *exécuteurs immédiats*. Lorsque plusieurs hommes s'unissent pour affronter un péril commun, plus ce péril sera grand, plus ils chercheront à le rendre égal pour tous. Des lois qui puniront plus sévèrement les *exécuteurs* du crime que les *simples complices* empêcheront que le risque ne puisse se distribuer également et feront qu'il sera difficile de trouver un homme qui veuille le prêter sa main au crime médié, parce que son risque sera plus grand par la différence de la punition. Il n'y aurait qu'un cas où l'on puisse faire exception à cette règle, c'est lorsque l'exécuteur du crime *reçoit* de ses complices une récompense *pécuniaire* :

» alors la différence du risque étant com-
 » pensée par la différence des avantages,
 » les peines doivent être égales. Si ces
 » réflexions paraissent trop métaphysi-
 » ques, c'est qu'on ne sentira point assez
 » combien il est important que les lois
 » ne laissent aux complices d'une mau-
 » vaise action que le moins possible de
 » moyens pour s'accorder entr'eux. »

§. 4.

Observandum porro est consortium lo-
 cum obtinere non posse, nisi saltem ali-
 quod crimen vel delictum commissum
 fuerit. Hinc si quis ad aliquam actionem
 crimen vel delictum constituentem pro-
 vocaverit, atque ne *conatus* quidem illius
 criminis vel delicti ex parte provocati se-
 cutus fuerit, in regula puniri non pote-
 rit provocator.

Diximus *in regula* nam nonnulli ex-
 stant casus in quibus per exceptionem a
 regula provocationes a codice poenarum
 puniuntur etiamsi nullum habuerint ef-
 fectum. Hoc plerumque accidit vel prop-

ter magnum periculum quod ex iis civitati oriri posset, vel propter ea, quia sunt per se læsiones officii quod ex relatione particulari provocatoris ad civitatem oritur.

Harum provocationum absque ullo effectu puniendarum exempla inveniuntur in art. 102, 201 seqq., 204 seqq., 217 et 293 Codicis poenarum. Porro in articulis 94, 114, 121 atque 188 ejusdem Codicis. Observandum tamen est in omnibus hisce casibus provocatorum poenam leviozem esse, quam si effectum sortitæ essent eorum provocationes.

Ex præcepto quoque supra proposito, aliquod crimen vel delictum commissum esse debere, ut consortium locum obtinere possit, sequitur, puniri non posse eum, qui particeps fuerit alicujus facti, quod a Codice Poenarum inter crimina vel delicta relatum non est.

Hinc ille qui alii suppeditaret media sui ipsius occidendi, quamvis pessimam committeret actionem, puniri non pos-

set, quia sui ipsius occisio nullibi in Codice poenarum inter crimina vel delicta relata est ideoque ejus consortium locum obtinere non potest (1).

Secus tamen foret si modo ex causa personali particulari criminis vel delicti notio cessaret in auctore principali ut in casu art. 380 Codicis poenarum, qui statuit poenas in eos qui res furto ablatas celaverint, licet ipsi furti auctores ex causa personali particulari puniri non possint (2).

§. 5.

Quod vero notam primariam attinet, quæ requiritur ut aliquis tamquam delicti consors considerari possit, generaliter tenendum est quod ULPIANUS in L. 3. §. 3. D. de Incendio, Ruina, Naufragio etc. dicit : « Non tantum qui rapuit,

(1) Num ex iisdem principiis dijudicanda sit occisio alterius qui occidi voluit, dubitatur. Talis causa nuper in Gallia judicata, sed occisor ut homicida punitus est. Cf. Gaz. des Trib. 17 Nov. 1827. N°. 705.

(2) Cf. BERRIAT St PRIX p. 62, N° 8, Nota 1-3.

» verum is quoque qui recepit ex causis
 » supra scriptis tenetur, quia receptores
 » non minus delinquunt quam aggresso-
 » res; sed enim additum est *dolo malo*
 » quia non omnis qui recipit, statim
 » etiam delinquit, sed qui *dolo malo* re-
 » cipit. Quid enim si ignarus recipit? Non
 » debet teneri, »

Nec aliter Jure Gallico dicendum esse
 satis ex verbis *sachant, avec connais-*
sance, connaissant, scièment, in arti-
 culis 60, 61, 62 etc. usitatis apparet.

Culpa tamen etiam aliquo modo ali-
 quem delicti fieri posse participem de-
 fendi posse videtur ex articulis 319, 475
 N° 2 cum 73 Codicis poenarum, nec non
 ex l. 8, in fine D. de custodia et exhi-
 bitione reorum, et ex l. 1. Cod. de fal-
 sis monetis.

Rarissimum tamen hoc accidere ani-
 madvertendum est, semperque multo
 levius puniendos esse *culposos* delicto-
 rum socios quam *dolosos* (1).

(1) Cf. STÜBEL l. l. § 48.

Illi porro probe distinguendi sunt a *culposorum delictorum* consortibus, inter quos utrosque maxima est differentia, neque de his sane sermo esse potest, cum in delictis culposis de consortibus puniendis sermo esse nequeat, ut patet ex articulis 59 seqq. qui nonnisi de delictorum atque eriminum et non de leviorum peccatorum consortibus loquuntur. Ex ipsis quoque art. 59 seqq. Cod. pœnarum verbis patet nonnunquam de ipsorum criminum atque delictorum quorundam consortibus puniendis sermonem esse non posse.

Cæterum proprie nec de *conatu consortii* dici posse constat, (quæ res minime confundenda est cum *consortio conatus*), nec de illius punitione sermo esse potest regulariter (1).

(1) Cf. tamen Lex regni nostri 12. Dec. 1817.
« qui *favorisera* la desertion..... qui par actes extérieurs suivis d'un commencement d'exécution aura manifesté *une tentative de favoriser* la desertion, si l'exécution n'a été suspendue ou n'a manqué son effet que par des circonstances fortuites ou indépendantes de la volonté *de l'auteur* : d'HENRY Exposé des changemens opérés dans la législation pénale en

Animadvertenda quoque est differentia inter doctrinam de plurium *Concursu ad delictum* et doctrinam de *delictorum concursu* sive de pœna ejus qui solus plurium malefactorum reus est.

Nec confundenda est doctrina de *sociis in crimine* cum doctrina de *eo qui delinquenti est socius*. De qua scripsit e. gr. CORNELIUS VAN DER KEMP Lugd. Bat. 1790. Hisce, finem imponemus animadversionibus nostris de consortibus in genere factis; quædam tamen adhuc nobis dicenda reliqua sunt de Tribunalibus ad dijudicandos consortes competentibus, de quibus sequenti capite tractabimus.

Belgique depuis 1814. à Gand, 1824, pag. 29-34. Sed hic potius de *proprio delicto* quam *alterius consortio* agitur hinc forte laudatus auctor minus recte laudatam legem appellat *Loi concernant la complicité de desertion*.

CAPUT SECUNDUM.

De Tribunalibus ad dijudicandos consortes competentibus.

§. 6.

Jam vetus est juris axioma : *Ne continentia causæ dividatur* (1). Quod etiam Codex criminalis Gallicus recepit, dicens : *La cour statuera par un seul et même arrêt sur les délits connexes* (2).

Continentia vero præcipue dicuntur art. 227. Codicis quæstionum criminalium delicta a pluribus ex consortio commissa, licet alias eorum cognitio ad diversos judices pertineret. Neque tamen omnia ex consortio commissa hujus articuli verbis continentur, sed ut jure receptum omnium eorum qui ejusdem delicti auctores sunt vel consortes causas continentes esse (3).

Æquitas enim et naturalis ratio postu-

(1) Cf. l. 10. C. de Judiciis.

(2) Cf. art. 226 Codicis Instructionis Criminalis.

(3) Cf. SIREY, Code d'instr. crim. annoté, ad art. 226. -- CARNOT ad art. 227, N° VII.

lant, ut omnes, qui ejusdem criminis participes fuerint, coram eodem iudice dijudicentur. Nam si de quocumque consorte in diverso Tribunali dijudicando sermo esse deberet, non solum hoc civitati onerosissimum foret, magnæque exinde orirentur impensæ, sed etiam processus foret maxime obscurus atque incertus.

Jurisdictio tamen ex continentia causæ orta certos habet fines; ut enim plures ejusdem delicti consortes ab eodem iudice possint judicari necesse est ut ejusdem delicti participes eodem tempore iudicio sistantur. Hinc si aliqua causa a tribunali jam dijudicata fuerit, posteaque consors inveniretur, minime coram eodem tribunali dijudicari deberet nisi ex alia causa ejus jurisdictioni subjectus esset. In hoc enim casu ratio cessat, ex qua a iudice ordinario causa debeat advocari. Causa enim auctoris principalis jam iudicata, consortis postea accusati causa illi non amplius continens dici potest, quandoquidem ille sive absolutus sit, sive con-

demnatus non amplius in judicium trahi potest.

§. 7.

Principii superiori §. expositi nonnullae tamen exstant exceptiones, quarum autem omnium accuratiorem disquisitionem, non expectet benevolus lector; quaedam modo dicemus de casu, quo unus vel plures consortium *ratione personæ* Tribunali quod *exceptionis* dicitur subjecti sint, quod præcipue accidit in *delictis communibus* a milite et pagano conjunctim commissis; nec non in *delictis militaribus* quorum consortes pagani sint. Et quidem primum de prioribus tractabimus delictis.

§. 8.

Lex Gallica 30 Sept. -- 19 Octobris 1791 hac de re sic statuit art. 5. « Si parmi » deux ou plusieurs prévenus du même » délit, il y a un ou plusieurs militaires, » et un ou plusieurs individus non militai- » res, la connaissance en appartient aux » Tribunaux ordinaires. »

Leges vero *du 3 Pluviose an II art. 14* et *du 4 Brumaire an IV art. 15*, huic legi derogaverunt, statuentes, hoc in casu, omnes consortes coram Tribunali Militari trahendos esse.

His tamen legibus denuo derogatum fuit lege *du 22 Messidor an IV* cujus art. 2. sic sonat : « si parmi deux ou plusieurs » prévenus du même délit, il y a un ou » plusieurs militaires et un ou plusieurs » individus non militaires, la connaissance en appartient aux juges ordinaires. »

Hoc jure quoque adhuc utimur ex art. 14 Codicis pœnarum pro nostris militibus Terrestribus sanciti, et sententia a Consilio belli Leodiensi nuper lata a suprema curia militari, Ultrajecti constituta cassata est, quia duo pagani communis delicti consortes erant (1). Nec tamen semper sic judicavit suprema illa curia Militaris ; ante aliquot enim annos, Tribunalia ordinaria, ad dijudicanda crimina vel de-

(1) Cf. Arrêt de la Haute Cour Militaire du 9 Nov. 1827. Journal de la Belgique N° 314.

licta communia, a militibus et paganis conjunctim commissa non esse competentia censuit (1).

§. 9.

Quod vero delicta *Militaria* attinet ea quoque in Gallia a judice ordinario puniri poterant, si inter eorum consortes pagani fuerunt, ex legis du 22 *Messidor* an IV art. 1 et 2 (2). Secus tamen quoad delicta *Maritima*. Articulus enim 54 legis 20 septembris 1791 sic statuit : « Les » auteurs, fauteurs, ou complices, d'un » délit relatif au service maritime, ou » d'un délit commis dans l'arsenal; pour- » ront être poursuivis pardevant la cour » Martiale, *encore qu'ils ne soient pas* » *gens de guerre ou employés dans l'ar-* » *sénal.* » Hæc lex postea confirmata est decreto 12 Novembris 1806 (3). Et delictorum *militarium* quoque *fautores et con-*

(1) Cf. MEYER sur la nécessité d'une haute Cour p. 66 et 67.

(2) Cf. BERRIAT St PRIX, Cours de droit Criminel, édit. de 1817, pag. 36.

(3) Cf. ejus art. 11 et 71.

sortes pagani posteriori tempore in Gallia cum militibus ipsis delictorum auctoribus a iudice militari judicari poterant. Imo adeo hodie adhuc reipublicæ forma in Gallia mutata sæpius pagani delictorum militarium consortes ad tribunalia militaria trahuntur qua de re illi merito queruntur (1); et apud nos delicto militari a milite et pagano conjunctim commisso tam milites quam pagani ad suum iudicem remittendi sunt, argumento nobis est art. 14 Codicis pœnarum Militum Terrestrium qui, saltem ex scriptura ejus Batava, expresse tantum de delicto communi loquitur (2). Ideoque nec paganus a ju-

(1) Cf. LEGRAVEREND, Lacunes et besoins de la législation Française en matière politique et criminelle, Paris 1824. Part. I. pag. 96. et *ejusdem* Traité de législat. crim. en France, chap. des trib. milit. et des trib. mil. *Ejusdem* traité de procéd. crim. devant les trib. mil. et milit. Paris 1808, et DUPIN Observations sur plusieurs points importants de notre législation crim. Paris 1821, pag. 296 et sqq.

(2) Sic enim sonat ille articulus : « Ook zal de Militaire Regter niet erkennen of regt spreken over zoodanige Militairen en Ambtenaren, die *gemeenschappelijk* een *commun* delict hebben gepleegd met

dice militari dijudicari poterit cum hic nullam habeat in paganos jurisdictionem nec vice versa miles a iudice ordinario cum huic desit potestas applicandi leges pœnales militares.

§. 10.

Simile quodammodo jus quoad milites Helvetos observandum erit, si ii cum militibus indigenis crimen perpetrant.

Hoc enim sibi Helveti stipulati sunt; ne suorum militum delicta Militaria nisi a suis iudicibus Heveticis punirentur. Et

andere personen, welke te regtstaan voor den burgerlijken regter of in dat delict zijn betrokken; maar zullen alsdan dusdanige Militairen en Ambtenaren uit hoofde der Connexiteit aan den burgerlijken regter overgegeven of ter Judicature overgelaten worden.» Male hæc articuli verba in scriptura gallica Codicis militaris art. 14 sic reddita sunt: « Pareillement le juge militaire s'abstiendra de connoître ou de prononcer des militaires ou employés lorsqu'ils auront commis *un délit conjointement* avec d'autres personnes qui sont du ressort du juge civil etc. Male ipse Codicis hujus *pœnarum* titulus *Crimineel Wetboek* redditus est *Code d'instruction Criminelle*.

licet iudices militares Helvetorum in suis iudiciis et Codicis pœnarum militaris Belgici pœnas adplicare, et plures in Codice Belgico constitutas regulas in exercenda criminum quæstione observare soleant (1), in casu tamen quo Helveti delictum militare committerent, cujus consortes essent Milites Belgici, illi a propriis suis iudicibus distrahendi non essent. Delicto igitur militari, a Milite Belgico atque Helveto conjunctim commisso, uterque Miles ad suum remittendus esset iudicem, cum nec miles Belgicus a iudice Helveto, nec miles Helvetus a iudice Belgico puniri posset.

(1) Aliter in Gallia ubi milites Helveti alio Codice pœnarum alioque modo procedendi in criminibus, quam milites Galli utuntur. Modus procedendi in iudiciis criminalibus Helvetorum nuper descriptus est in Gazette des trib. 23 et 29 Sept. 1828. N. 981. -- 2 Oct. 1828. N. 983. Codicem pœnarum quo hodie milites Helveti in Gallia utuntur communicavit nuper Vir Clar. SELLON in : Lettre de l'auteur du concours ouvert à Genève en 1826 en faveur de l'abolition de la peine de mort. Genève, 1827. Agitur hodie de novo Codice pro militibus Helveticis sanciendo, exemplum vero jam legatis populi Helvetici nuper Turici convocatis propositum ab iis nimis severum iudicatum est.

Quid in simili casu in gallia juris sit ,
ambigi videtur (1).

(1) Cf. DUPIN l.l. -- Quæstio etiam moveri potest
ratione delictorum commissorum a personis a *Curia*
speciali judicandis , si ejusdem criminis consortes
sunt personæ jurisdictioni huic extraordinariæ non
subjectæ. Ea de re in Gallia aliter *quondam* judi-
catum est ; aliter *nunc* judicatur Cf. CARNOT in
opere 1812 edito ad art. 226. N° 5. Contra SIREY
in opere 1817 edito Code d'instr. crim. annoté ad
art. 226. N° 5.

PARS ALTERA.**DE FAUTORIBUS.**

CAPUT PRIMUM.*De Fautorum Notione atque Divisione.*

§ 1.

Supra vidimus ejusdem criminis nomine in iudicium vocari posse, non solum eos qui ipsi delictum commiserint, quosque *auctores* vocavimus; et eos qui aliorum animum ad crimen committendum moverint sive *Motores*; et eos qui in criminis executione auctores adjuverint, eisve auxilium tulerint sive *Adjutores* qui et *Auxiliatores* dicti; sed etiam *Fautores* sive eos qui, crimine jam perpetrato, ejus auctoribus favendo eisve auxilium ferendo, reparationem damni delicto dati impedierint. Hoc autem damnum *duplex* esse potest vel *formale* quod vocant, sive illud damnum quod a delinquente civitati datur per legis violatio-

nem ; vel *Materiale* sive illud damnum quod ipsis privatis datur per rerum ablationem. Horum damnorum reparationem impedire potest Fautor, vel impediendo priori casu pœnae applicationem vel posteriori casu rerum delicto ablatarum restitutionem.

Simul diximus maximam exstare controversiam an revera tamquam facinorosorum *consortes*, habendi sint, *fautores* et ad hunc dimisimus locum, ut ibi quæstio pertractaretur, quod sequenti § faciemus.

§ 2.

Multi de re criminali scriptores, inter quos PÜTTMANN (1) et CARMIGNANI (2) nominare sufficiat ad hanc quæstionem solvendam hac utuntur distinctione; vel

(1) De Receptatoribus in ejusdem adversariis, P. II.

(2) Juris Criminalis elementa vol. I. § 232. Sententiam quam de hac re habuit EKELUND de concursu ad delictum Aboæ 1824, et BAVOUX, leçons prélim. relatam vide in commilitonis nostri MOMMAERTS Diss. de crim. fautorib. Lov. 1827, pag. 15 et 16.

auxilium ferre promiserunt fautores *ante* crimen perpetratum, vel id *post* crimen perpetratum sine præcedenti promissione præstiterunt.

Priori casu eos tamquam criminis consortes considerare non dubitaverunt.

Aliter autem iis dicendum videbatur posteriori casu, quo eos potius tamquam novi criminis auctores quam præcedentis criminis socios considerant (1).

Nec legumlatores Gallici certam de fautoribus habuisse videntur notionem; licet enim art. 61 et 62 Codicis poenarum, *Fautores* plurimi sine distinctione utrum *ex compacto* fecerint an *non*, *consortes* nominentur, iique eadem qua auctores poena afficiantur; tamen in nonnullis aliis locis inter *Fautores* et *consortes* distinguunt legumlatores ut videri potest ex art 54 legis 20 sept. 1791 supra allegato qui inter *auteurs*, *fauteurs* et *complices d'un délit* distinguit.

(1) In codice Austriæ quoque hæc distinctio admittitur.

Similis quoque distinctio invenitur in art. 11 et 71 decreti 12 Nov. 1806.

Nec aliter fecerunt in articulis 103, 136, 144 ipsius Codicis poenarum, ubi inter *non révélation* et *complicité* distinguunt, illum autem qui non revelat, revera crimini favere nemo facile inficias iverit. Num fautores ex rerum natura recte adpellentur *complices* vel *socii criminis* vel *conscii* vel *consortes*, *concurrentes ad delictum*, *participes delicti* magis a verborum usu et etymologia pendere videtur, quam a juris philosophia et politica doctrina. *Conscii* sane recte illi adpellantur si dolo malo faverint delicto, *consortium* vero nomen omnibus fautoribus minus recte tribuimus, si sub illa voce eos intelligimus, qui eandem alicujus delicti causa subire debent sortem vel poenam. Nec *participes delicti*, *concurrentes ad delictum* ii qui delicto ab alio commisso favent tantum, recte vocantur, sed quaeritur num etiam motores et suasores eo nomine omnino recte adpellentur? Idem dicendum de vocabulo *socius criminis*, si sub crimine intellexeris ipsum *malefi-*

cium. Si autem sub *crimine* cum Romanis intellexeris *accusationem* vel *quæstionem* vel *judicium de maleficio*, quæstio illa, num fautores recte censeantur socii criminis, alium sensum habet, hunc scilicet, num fautores recte cum auctore criminis eodem iudicio judicentur, cui quæstioni sine dubio affirmando respondendum est. Ex hac causa etiam in art. 227. Cod. crim. legumlator plures comprehendi voluit qui licet fautores sint maleficii ejusdem *complices* tamen certe non dicuntur jure nostro; velut ii qui delicti accusato *effugium e carcere præbent* (1). Vocabulum *complices* ex ejus *etymologia* simili ratione adplicari posset ad omnes qui propter delictum eodem iudicio implicati aut implicandi sunt. Cum tamen generalis sit locutio *coupable de complicité*, hodiernus ejus verbi *usus* potius id quod *cooperationem* indicare videtur, et hoc sensu fautores sane minus recte *complices* dicuntur.

Ceterum parum refert utrum *fautores*

(1) Cf. CARNOT ad art. 227, N° VI et BOURGUIGNON ibi laud.

communi nomine eorum qui *complices* dicuntur, comprehendantur, an non comprehendantur, si modo in illorum punitione justus modus servetur. Præterea ad *dubia* vitanda legumlator *certe* deberet definire qui sint *complices* habendi qui non habendi, quod autem Codice nostro neglectum est. Hinc e : g : art. 6. Cod. quæst. crim. multis dubiis locum præbet, nec possumus dicere *complices* esse jure nostro omnes qui cum criminis alicujus auctore ejusdem criminis *occasione* in judicium possunt vocari; hoc enim, ut vidimus etiam dici potest de iis qui effugium dant accusatis carcere inclusis, ex art. 227 Cod. quæst. crim.; ii tamen jure nostro potius proprii delicti auctores quam alieni consortes esse censentur. Nec soli ii consortes dicendi sunt qui art. 59 et sqq. nominantur, nam quorundam criminum consortes accuratius vi art. 403. Codicis pœnarum ipso Codice mercatorio definiuntur. Nec denique dici possunt consortes ii tantum qui ex crimine aliquo eadem qua criminis auctor pœna adficiendi sunt, quia is qui cum uxore al-

terius adulterium fecit uxoris consors dicitur art. 338. Cod. pœn. licet gravius pnniatur quam illa. — Rectius fortasse dicuntur consortes esse jure nostro ii qui cum auctore principali *eiusdem criminis nomine* in iudicium vocari possunt. Si vero quis *nomine proprii delicti*, licet occasione alieni criminis cum ejus auctore, in iudicium vocari potest, consors non est. Hinc ii qui fautores criminum ex rerum natura dici possunt, jure nostro vel sunt consortes vel non sunt. De omnibus vero iis qui fautores alienorum criminum ex rerum natura appellari possunt, in sequentibus tractare in animo habeo. —

§. 3.

Quoad fautorum divisionem, præter eam quam superiori §. factam vidimus in *fautores simplices* et *ex compacto*, quæ quoad pœnæ gradum definiendum maximi est momenti, ut infra probabimus; etiam ea poponenda est, de qua jam §. 1. hujus partis quædam diximus, sc. in

I Fautores qui impediunt reparatio-

nem damni formalis delicto reipublicæ
dati, sive exactionem pœnæ, et

II. Fautores qui impediunt reparatio-
nem damni materialis delicto rei domino
dati, sive rerum ablatarum restitutionem.

Hæ duæ classes iterum in quatuor alias
subdividi possunt ex ipsa rerum natura.

Impedire enim potest fautor damni
tam *formalis* quam *Materialis* delicto
dati reparationem vel scilicet :

a Celando rem delicto ablatam, vel

b Subtrahendo delicti auctorem judi-
ciis, vel

c Celando delicti commissionem, vel
denique

d Impediendo delicti probationem.

De quibus singulis proprio tractabimus
capite, nec non illis *quintum* adjiciemus
caput de differentia inter *Fautores sim-
plices* et *Fautores ex compacto* tam ex
juris criminalis ratione quam ex jure
constituto facienda.

CAPUT SECUNDUM.

*De puniendis iis qui rem Delicto
ablatam celant.*

§. 4.

Distinctio, quam superius faciendam vidimus quoad pœnam irrogandam, inter *auctores, motores, adjutores* et *Fautores*, etiam locum obtinere debere videtur inter diversas fautorum species, quarum illa, ad quam ii pertinent qui rem delicto ablatam, sublatam vel obtentam celant, gravissima pœna afficienda videtur, licet minori pœna auctorum, motorum et adjutorum. De hac tamen posteriori sententia omnes non æque consentiunt.

Plurimi enim antiqui de jure criminali scriptores, ut JULIUS CLARUS, BOSSIUS, DAMHOUDER, FARINACIUS, ceterique, eos qui rem delicto ablatam celant eadem qua auctores pœna afficiendos esse putant, quam sententiam etiam recentissime amplexus est, SCHIRACH (1). Horum autem

(1) Im neu Archiv. des Criminal Rechts, vol. III. N° 17.

opinio præcipue falso illo nititur præcepto *si non essent receptores, non etiam essent fures* : quod non solum Gallico (1) sed etiam Germano (2) ac Belgico (3) sermone receptum est. Hoc tamen crebrius quam verius dici persuasum habeo. Quotidie enim fures punire videmus qui receptoribus usi non sunt, quique ipsi res delicto obtentas abscondiderunt, atque hinc potius dicendum mihi videretur : *si non essent fures, nec essent receptores*.

Similem ei quam nos adoptavimus de rerum furtivarum receptoribus puniendis sententiam, etiam optimi de jure criminali scriptores amplexi sunt, inter quos recensendi sunt præter eos, quos partis prioris §. 3 nominavimus, clarissimi viri, jurisque criminalis in Gallia meritissimi BEXON (4)

(1) Pas de récéleurs, pas de voleurs.

(2) Der Hehler ist so gut als der Stehler.

(3) Als er geene heelers waren, dan waren er ook geene stellers.

(4) Parallele du Code pénal d'Angleterre avec les lois Françaises, ch. 24 in fine.

CARRARD (1) SEIGNEUX (2) PASTORET (3)
BRISOT DE WARVILLE (4) BAVOUX (5)
cæterique.

Inter anteriores vero hujus regni de jure criminali scriptores, præter multos alios adhuc nominandus est CHASSENEUX (6) qui receptatores minori qua auctores pœna afficiendos voluit.

Inter omnes tamen Fautores, rerum furtivarum receptatores gravissima pœna afficiendi mihi videntur ut jam supra dixi.

Illi enim qui rem delicto ablatam celant vel recipiunt non solum aliquatenus impedire possunt reparationem damni formalis, delicto reipublicæ dati, sive delicti punitionem, quia celata re cujus contrectatione delictum contrahitur sæ-

(1) De la Jurisprudence criminelle in introduct.
§ 6. N° 10 et 11.

(2) Système de Jurisprudence criminelle, C. 61.

(3) Des lois pénales, partie III, ch. 4, art. 4.

(4) Théorie des lois Criminelles, vol. I. p. 348.

(5) Leçons préliminaires sur le Code pénal, p. 425.

(6) Sur la coutume de Bourgogne.

pius impeditur ipsa criminis probatio et auctoris investigatio, sed etiam impedire possunt reparationem damni materialis delicto rei domino dati, sive rei ablatae restitutionem. Nimis tamen severe a plerisque legumlatoribus rerum furtivarum receptatores tractatos esse sequentibus §§. videbimus.

§ 5.

Romani olim adversus rerum furtivarum receptatores peculiari modo processerunt, (1) et apud eos comparatae simul erant actiones quæ dabantur ex furto *concepto, prohibito et non exhibito* (2).

(1) De hoc peculiari procedendi modo videri possunt : RAEVARDUS ad l. 12 Tabb. C. 11 et præcipue C. 26. ROSINUS antiquit. Romanarum [l. 8. cap. 6. VINNIUS ad § 4. Instit. de obligationibus ex delicto. FESTUS s. v. lance. GAIUS III. §. 192, 193. et *Glossa institutionum Turinensis* N° 466. nuper edita a SAVIGNY in vol. III. Histor. pag. 666. 716. Cf. VAN IMHOFF de furtis ad XII. Tabul. et Institut. cum GAI tum JUST. Gron. 1824. et CANNEMAN de furto nocturno, Gron. 1825, pag. 20 et sqq.

(2) Cfr. § 4 Instit. de obligationibus quæ ex delicto nascuntur. Et GAI Com. III. § 183 et sqq.

Hæ tamen actiones jam tempore JUSTINIANI non amplius in usu fuerunt, ut ipse nos docet imperator, loco citato :
 « Sed hæ actiones, *inquiens*, sc. con-
 » cepti et oblati, et furti prohibiti, nec
 » non furti non exhibiti in desuetudinem
 » abierunt. » Deinde etiam nos docet qua
 ratione Jure Romano Novissimo ejusmo-
 di receptores coerciti sint, dicens : « Cum
 » enim requisitio rei furtivæ hodie se-
 » cundum veterem observationem non
 » fiat: merito ex consequentia etiam præ-
 » fata actiones ab usu communi recesse-
 » runt, quum manifestum sit, quod *om-*
 » *nes, qui scientes rem furtivam susce-*
 » *perint vel celaverint, furti nec mani-*
 » *festi obnoxii sunt.* »

Hujus loci severitas notatu digna est. Nec minus severa est dispositio legis § 3 D: de incendio, ruina, Naufragio, ubi ULPIANUS ait : « Non tantum autem
 » qui rapuit, verum is quoque qui rece-
 » pit ex causis supra scriptis tenetur,
 » quia receptores non minus delinquent
 » quam adgressores », Nec sermonem hic
 esse, ut nonnulli putare possent, de iis

qui proprie *Receptatores* vocantur, et de quibus proprio Pandectarum titulo agitur, sed de rerum furto ablatarum receptoribus satis ex verbis sequentibus ejusdem § patet.

Porro illi quoque qui a servo furtim ablata susceperint, non tantum de suspectis conveniri, sed etiam pœnali, furti actione poterant (1).

Sententiam ULPIANI supra expositam etiam amplexi sunt Imperatores HONORIUS et THEODOSIUS dicentes: « Crimen *non dissimile* est rapere, et ei, qui rapuit, » raptam rem scientem delictum servare. » (2) Nonnulli tamen contendunt hac lege non tam severe puniendos esse suspectos quam raptos, cum non dicant Imperatores in raptæ rei susceptorem *eandem pœnam* esse irrogandam ac in rapinæ auctorem.

Ad hos locos vero animadvertendum est, eos omnes excepto ultimo, pertinere

(1) Cfr. l. 14. Cod. de furtis et servo corrupto.

(2) Cfr. l. 9. Cod. ad legem Juliam de vi publica et privata.

ad judicia privata in quibus poenae nomine pecuniæ damnum irrogari dicebatur, et poena magis ad læsi satisfactionem quam ad publicam vindictam spectare intelligebatur. Hinc iniquum minus videbitur, eum qui rapuit, et eum qui rem raptam recepit, adversus læsum eodem iudicio teneri. Is qui rapuit præterea graviori iudicio tenebatur, nam cum *rapere* nemo sine *vi* intelligatur, is qui rapuit certe apud Romanos non solum actione privata ex prætoris edicto tenebatur et pecunia luebatur, verum etiam propter *vim* factam in *Legem Juliam de vi* incidit, et *iudicio publico* gravius puniri poterat, cui poenae sane receptor rei raptæ, utpote qui vim non fecit, non erat obnoxius. Revera igitur magna erat inter poenam ejus qui rapuit et ejus qui rem raptam recepit differentia. Posteriori ætate tamen legum iudiciorum publicorum sanctiones sæpius per rescripta imperialia ad casus extendebantur qui legibus ipsis non continebantur, In quo casu dicebatur accusatio legis extra ordinem intentari. De tali casu intelligenda esse vide-

tur L. 9. C. ad legem Jul. de vi publ. et priv., quam jam laudavimus, et cum punitiones extraordinariæ sæpissime a pœnis legitimis differebant, verisimile est ex L. 9. laudata eandem quidem accusationem in receptores ac in eos qui raperunt instituendam fuisse, pœnam tamen leviolem in illos irrogari potuisse. Minus tamen dubia est æqua ratio in auctoris et receptoris punitione servanda in lege Unica Codicis de crimine peculatus, quæ sequentia statuit : « Judices » qui tempore administrationis publicas » pecunias subtraxerunt, lege julia pe- » culatus obnoxii sunt, et capitali anim- » adversioni eos subdi jubemus. His » quoque nihilominus qui ministerium » eis ad hoc adhibuerunt, vel qui sub- » tractas ab his scientes susceperunt, » eadem pœna percellendis. » Sed hæc quoque pœna in receptores infligenda non ipsa lege Julia peculatus constituta, sed imperatorum rescriptis demum introducta fuisse videtur.

§ 6.

Severe admodum apud Gallos hoc hominum genus punitur et jam antiquissima ætate (1) et temporibus minus remotis (2) rerum delicto ablatarum receptatores ut ipsi delicti auctores puniebantur.

Hodie eos qui scientes rem delicto ablatam, sublatam vel obtentam celaverint, articulus 62 Codicis pœnarum eadem qua delicti auctores pœna afficit, nulla ratione habita utrum hoc ex compacto fecerint an non; utrum rei pretium vel totum vel pro parte solverint, an non; utrum in lucro participaverint, an non. Codex nihil aliud requirit quam scientiam rem esse furtivam. Et quidem eadem in eos irroganda esse videtur pœna quam in auctores, licet ignorassent facti momenta crimen aggravantia. — Verum quidem est ut pœna mortis, operarum perpetuarum vel deportationis rerum furto abla-

(1) Établissements de St. Louis, Chap. 32. l. 1.

(2) Ordonnance de Blois, art. 193.

tarum receptatores affici possint, necesse esse ut convicti sint scivisse tempore receptionis facti momenta propter quæ lex hæc tria pœnarum genera sancit. Si hac de re convicti non sunt nonnisi pœna operarum temporalium afficiendi sunt (1).

Sed, an non generaliter idem, statuere debuisset legumlator pro aliis casibus? an non in aliis eadem decidendi ratio existit? Injusta enim omnibus videri debet condemnatio Recipientis ad pœnam furis facti momentis aggravatam a receptore ignoratis. Mirandum igitur est legumlatores Gallicos tam justam dispositionem ad casum art. 63 restrinxisse, præcipue cum ipsa scientia momentorum facti quæ in fure pœnam augere debent, non æqua ratione receptoris factum gravius reddere videntur.

Fortasse tamen legumlator in art. 63 tantum aliquod exemplum proponere voluit præcepti sanctissimi quod generaliter postulat, ne quis tamquam consors

(1) Cfr. art. 63.

delicti alicujus poena afficiatur nisi hujus delicti consors esse voluerit. Hinc qui baculum dedit ad *verberandum* alium sciens dolo malo, non tamquam *homicidii* consors puniri poterit, si baculo illo homo dolo malo occisus fuerit; et certe furtum e: g: vi factum aliud delictum est quam furtum occasione data sine vi perpetratum.

Nec minus male fecisse mihi videntur legumlatores, nullam differentiam statuentes inter eos qui ex compacto receperint et receptores simplices; maximam tamen inter eos existere debere differentiam quoad poenam irrogandam, infra probabimus. § 20. Nec quoque melius fecerunt non distinguendo an rerum furtivarum receptores in lucro participaverint an non. Minori enim poena afficiendus mihi videtur ille, qui fortasse intempestiva misericordia motus, utque eum qui crimen commiserit judiciis subtraheret, rem crimine partam receperit, ideoque criminis probationem impedire voluerit, quam ille qui id turpis lucri causa fece-

rit. Hanc tamen distinctionem non fecerunt licet de diverso casu cogitaverint ut probant verba art. 380 *recélé* ou *appliqué à leur profit*.

Mitius etiam generaliter in rerum delicto partarum receptatores, licet facti momenta non ignorantes, animadvertere et non eos eadem qua auctores pœna afficere debuissent, quod supra jam satis probasse credimus. Atque huic nimiae severitati adscribendam credo constantem oppositionem curiarum criminalium in quodam casu qui tamen non tam difficilis erat intellectu. Hunc casum paucis referam.

Vir quidam puellam occidit, et post ejus homicidium nonnullas res ei pertinentes rapuit. Ejus filia homicidio præsens, illas res abstulit, vendidit atque recepit. Pater ex art. 304 C. P. ad mortem condemnatur. Sine dubio ex art. 59, 62 et 63 expressis verbis, filia quoque ad mortem condemnanda erat et tamen ter Curiae criminales contra curiae cassationis sententiam, eam nonnisi ad pœnam correctionis

ex art. 461 Codicis poenarum condemnauerunt. Inde ex legis praescripto, interpretatio Authentica petita secundum curiae cassationis sententiam, rem decidit et recte (1).

Tres illae sententiae curiarum satis probare videntur, unicuique poenas a Codice in rerum furtivarum receptatores statutas, nimis severas videri.

Atque hinc optime de jure criminali meruisse mihi videtur novi nostri Codicis poenarum exempli auctor, qui non solum ut supra vidimus delictorum consortes in genere mitius tractari vult eorum auctoribus, sed etiam eandem quam nos supra adoptavimus, amplexus est sententiam de Fautorum punitione, qui ex art. 20 non solum mitius quam *auctores* sed etiam quam *auxiliatores* puniuntur, ut ex sequentibus patebit. « Seront punis » selon les circonstances ; mais toujours » de peines moins fortes que s'ils avaient

(1) Cfr. MARS, Corps de droit Criminel, Paris, 1821, Vol. I. pag. 405. Avis du Conseil d'état, approuvé le 18 Déc. 1813.

» *aidé* à consommer le délit, ceux qui
 » après sa consommation contribuent
 » scienment par une action positive, à
 » en assurer les fruits à l'auteur. »

Aliam quoque dispositionem ad rerum delicto ablatarum receptores spectantem continet novi nostri Codicis pœnarum exemplum in articulo 330 qui sequentia statuit : « Ceux, qui sans avoir eu connais-
 » sance qu'un vol ou rapine serait com-
 » mis, et qui sans y avoir participé en
 » aucune manière, auront acheté, reçu
 » ou recélé volontairement et scienment
 » des effets volés, seront punis suivant
 » les circonstances, soit d'une peine d'é-
 » chafaud, soit d'un emprisonnement ou
 » d'un bannissement, conjointement ou
 » séparément, n'excédant pas huit an-
 » nées. » Eodem quoque modo sancivit Codex Hollandicus anni 1809 ex cujus articulo 230 novi nostri Codicis pœnarum exempli articulus 330 desumptus esse videtur (1).

(1) Articuli 230 Codicis Hollandici dispositionem hic referam, ut ejus similitudo cum art. 330 Novi

Peculiarem porro dispositionem in rerum furtivarum receptatores continet articulus 380 Codicis poenarum Gallici qui illos tamquam fures puniri vult, licet furti notio cesset, propter qualitatem personalem particularem eorum qui rem alienam submoverint.

Sed an receptatores de quibus articulus ille 380 loquitur tamquam delicti consortes considerari possunt? Hoc mihi negandum videtur, et potius dicendum eos tamquam proprii criminis auctores esse considerandos in crimine enim participasse dici nequeunt, cum a facti auctore

nostri Codicis poenarum exempli videri possit; sic enim loquitur ille articulus: « Die zonder vooraf » geweten te hebben, dat diefstal of roof zouden » gepleegd worden en zonder daaraan op eenige » wijze deel te hebben, willens en wetens gestolen » goederen koopen, aanneemen of verbergen zullen » gestraft worden met bannissement, niet te boven » gaande den tijd van acht jaren. » Observandum denique est, hunc codicem generaliter multo gravius in horum criminum auctores cæterosque consortes animadvertisse, nec non Judici ab ipso articulo concessam fuisse facultatem pro diversis casibus, diversos ejusdem poenæ gradus applicandi.

nullum crimen commissum sit. Hæc quoque est sententia illustrissimi CARNOT ad articulum 380 N° 18 exposita.

Supra vidimus scientiam rem esse furtivam habere debuisse receptorem, ut tamquam consors puniri possit; sed quando hanc scientiam habere debet? an præcedere ea debet receptionis momentum? an si sequatur adhuc pœnæ locus est? De hisce non loquitur art. 62, sed art. 63 expresse requirit scientiam præcedentem (1) quæ sanctio etiam ex rerum natura ad art. 62 trahenda esse videtur. Hinc ut rei furtivæ receptor puniri non poterit ille qui tempore receptionis ignoraverit rem esse furtivam, licet postea hoc comperisset, atque nihilominus retinuisset. Hoc tamen factum maxime esse vituperandum nemo negare audebit (2).

(1) La peine ne leur sera appliquée qu'autant qu'ils seront convaincus d'avoir eu, *au tems du recélé*, connaissance etc.

(2) Cfr. CARNOT, commentaire sur le code pénal ad art. 62, N° 2.

Animadvertendum denique est, jure Romano non teneri eum qui rem ad hoc receperit ut Custodiret, salvamque faceret ei qui amiserat (1). Nec aliter apud nos dicendum foret. In omnibus enim delictis non solum factum externum considerari debet, sed etiam factum internum, sive *voluntas delicti committendi*, qua deficiente delicti notio cessat.

(1) Cf. lex 3. § 3 D. de Incendio, ruinâ, naufragio, etc.

CAPUT TERTIUM.

*De puniendis iis qui auctorem delicti
Judiciis subducunt.*

§ 7.

Secunda fautorum species eorum est, qui subducunt auctorem delicti judiciis, horum quidem duæ sunt classes distinctæ :

1^a enim illorum qui celaverint vel celandum curaverint personam quam delictum commisisse sciverint.

2^a Vero illorum qui effugium dederint criminis vel delicti causa inclusis.

(1) De singulis hisce classibus propria tractabimus sectione.

SECTIO I.

De iis qui Maleficii auctorem celant.

§ 8.

Illi qui auctorem celando, judiciis eum subtrahunt apud Romanos proprio

nomine RECEPTATORUM designabantur, severissimeque in eos animadvertebatur. Magis quoque in odio apud eos fuisse mihi videntur quam rerum furtivarum receptores, cum de his tantum passim tractetur in corpore juris, de illis vero speciali titulo, qui de *Receptatoribus* inscribitur, atque in cujus lege 1 Receptatores *pessimum genus* nominantur *sine quibus nemo sceleratus latere diu potest*, et præcipitur ut *perinde puniantur atque Latrones*.

Nec solus Marcianus tam severe de receptatoribus loquitur verum etiam alii JCTi eandem sententiam manifestarunt.

In primis audiendus est ULPIANUS (1) sic loquens : « Congruit bono et gravi præ- » sidi curare, ut pacata atque quieta pro- » vincia sit, quam regit : quod non diffi- » cile obtinebit, si sollicite agat, ut malis » hominibus provincia careat, eosque » conquirat; nam et sacrilegos, latrones, » plagarios, fures conquirere debet, et

(1) In lege 13. D. de officio præsidis.

» prout quisque deliquerit in eum ani-
» madvertere , receptatoresque eorum
» coercere , *sine quibus latro diutius la-*
» *tere non potest* ».

Nec aliter Paulus (1) « Receptores agres-
» sorum itemque latronum , eadem poena
» afficiuntur , qua ipsi latrones , *sublatis*
» *enim susceptoribus , grassantium Cu-*
» *pido conquiescit.* »

Nimis severæ forte nonnullis videbun-
tur hæ sanctiones , si tamen ut plures Jcti
contendunt in titulo de Receptatoribus
ut in art. 61 Codicis poenarum sermo esset
de iis qui maleficos *ex consuetudine* reci-
piunt minus vituperanda quamvis non in
totum excusanda foret hæc severitas.

Illi enim qui *ex consuetudine* recipiunt,
non solum delictorum punitionem impe-
diisse et inde spe impunitatis ad nova de-
licta perpetranda , eorum auctores *mo-*
visse videri possunt , sed etiam aliquate-
nus ad plura delicta perpetrata *opem*

(1) L. 5. receptarum Sententiarum, tit. 3. § 4.

tulisse, et quamvis ante illa delicta commissa illis receptionem *expresse* non promiserint, tamen quasi *tacito promisso* eos ad crimina plura perpetranda excitasse. Atque hinc in mala eorum consuetudine quasi concursus delictorum inesse videtur, ita ut non solum tamquam eorum delictorum *fautores*, sed etiam tamquam eorum *auxiliatores* et *motores* considerari possint, tamquam veri *socii*.

Lege 1 D. h. t. requiri videtur ut in lucro participaverint receptatores, ut eadem qua latrones poena affici possint, nam si nihil acceperant cessat æqualis poena ut ex sequentibus legis verbis patet: « In pari causa habendi sunt, quia, » cum latrones apprehendere possent *pe-* » *cunia accepta vel subreptorum parte di-* » miserunt. » Quam sententiam quoque firmare videtur lex 1^a Codicis de His qui latrones etc. quæ sequentia habet: « Eos », qui secum alieni criminis reos occul- », tando eum, eamve sociarunt, par ipsos », et reos poena expectet: et latrones quis- », quis sciens suscepit, et eos offerre

„ iudicibus supersederit supplicio corporali aut dispendio facultatum , pro qualitate personæ et iudicis æstimatione plectetur. » Quod posterius de casu intelligendum videtur ubi quis non nisi intempestiva misericordia motus , facinorosos recipit , et non turpis lucri causa cum ipsis societatem criminis contrahit.

Et de his quoque ex commiseratione recipientibus accipiendum videtur quod tradit lex ultima §. ult. D. de abigeis , receptores abigeorum in decennium ab Italia relegari oportere ; cum tamen ipsi abigei durius punirentur.

Similem ei quam hic prodimus sententiam , etiam amplexi sunt Celeberrimi ANTONIUS MATTHÆUS (1) CARPZOVIVS (2) PÜTTMANN (3) LEYSERUS (4) aliique Icti. Aliam tamen harum legum interpretationem admitti posse credo et fortasse , ut jam

(1) Lib. 47. Tit. 10. C. 2. N° 2.

(2) Pract. Crimin. part. 3 , quæst. 134. N° 38.

(3) De Receptatoribus in ejusdem adversariis , Parte II.

(4) Meditationes ad Pandectas , Specimine 555.

dixi supra , distinguendum est inter eos qui semel et eos qui sæpius vel ex consuetudine receperunt. Fortasse etiam hi *receptatores*, illi *receptores* dicebantur, illudque verbum hujus *frequentativum* est, velut inter *dictito* et *dicto* aliaque similia verba sæpius distinguunt latini. — Notatu dignum saltem est in omnibus fere locis ubi poena eadem in hujus generis fautores ac in criminum auctores constituta est, legi *receptatores* velut in L. 1. D. de receptatoribus, et in L. 13. D. de officio præsidis, ubi saltem vulgata editio habet *receptatores*. In loco Pauli quidem *receptores* legitur, sed notandum est textum receptarum sententiarum Pauli non integrum ad nos pervenisse, sed admodum corruptum. Amplius de pari poena sermo est in L. 1. C. laudatæ initio, et in ea verbum *receptator* quidem non legitur, additur tamen *eum eamve sociarunt*; quibus verbis fautores ex compacto vel ii qui cum auctore principali sceleris societatem inierunt, indicari videntur. In verbis sequentibus nec vox *receptator* legitur, nec alius momenti adgravantis fit

mentio, hinc nec de pari pœna sermo est. Etiam in L. ult. D. de abigeis, ex qua pœna fautorum minor est ac pœna auctorum, usurpatur vox *receptor*. Reliqui casus ubi de *receptoribus* puniendis pœna auctorum criminis agitur, ad judicia privata pertinent de quibus jam supra diximus. *Receptatorum* vero crimen, de quo peculiari titulo Pandectarum sermo est, extraordinarium erat, et ad hoc constituendum verisimiliter actuum frequentia, sceleris consuetudo requirebatur. Ceterum qui ex consuetudine recipiunt maleficos, communiter etiam ex compacto hoc faciunt et ejus rei questum faciunt. Hinc diversæ in laud. locis interpretandis sententiæ ad idem fere redeunt, et fortasse soli simplices receptores levius puniendi videntur i. e. ii qui nec ex consuetudine, nec ex compacto, nec accepta pecunia receperunt. Ceterum nec soli *latronum* Receptores Jure Romano pœnis coercebantur, ut nonnulli putare possent, Titulo Digestorum de Receptatoribus, nonnisi de iis loquente; puniebantur

enim etiam illi qui abigeos (1) fures (2) servos fugitivos (3) aleatores (4) hostes fugientes (5) adulteros (6) desertores (7) Monetæ temeratores (8) aliosque hujus generis homines receperunt iisque latebras præbuerunt, ut probant leges supra citatæ nec non inscriptio Tituli Codicis *De His, qui Latrones, vel aliis criminibus reos occultaverint.*

§. 9.

Jure veteri Gallico maleficorum receptatores eadem, qua malefici pœna afficiebantur (9) nec aliter recentiori jure fuisse constitutum art. 26 *de l'ordonnance de Moulins* et art. 193 *de l'ordonnance de Blois* probant, quibus, omnibus regis

- (1) Cf. lex ult. § ult. D. de Abigeis.
- (2) Cf. l. 48, § 1, 2 et 3. D. de furtis.
- (3) Cf. l. 1. pr. et § 2, D. de Servo Corrupto.
- (4) Cf. l. 1. § 1 et 2. D. de Aleatoribus.
- (5) Cf. l. 40. D. de pœnis.
- (6) Cf. l. 8, 9. D. ad legem Juliam de adulteriis.
- (7) Cf. Lex unica Codicis de desertoribus et occultatoribus eorum.
- (8) Cf. Lex 1. Cod. de fals. monet.
- (9) Cf. Capitularia Dagoberti et Caroli Magni.

subjectis defenditur , ullum criminis reum recipere , sub iisdem pœnis , quibus accusatus afficiendus esset.

Codex vero pœnarum 25 Septembris anni 1791 nullam dispositionem in maleficorum receptatores continebat.

Sed codex pœnarum anni 1810 quo adhuc utimur, denuo in eos animadvertit, dispositiones tamen ejus ad *maleficorum receptatores* spectantes, magis juris criminalis rationi congruæ sunt, quam illæ quæ ad *rerum furtivarum receptores* spectant. Hæ enim ut supra vidimus omnes rerum furtivarum receptores sive ex compacto receperint sive non, eadem qua auctores pœna afficiunt.

Illæ vero optime inter eos distinguunt ut probant articulus 248 qui sic in receptatores simplices statuit : « Ceux qui au-
,, ront recélé , ou fait recéler, des per-
,, sonnes qu'ils savaient avoir commis des
,, crimes emportant peine afflictive seront
,, punis de trois mois d'emprisonnement
,, au moins et de deux ans au plus. »

Et articulus 61 qui in receptatores ex compacto sequentia sancit: “Ceux qui con-
 ,, naissant la conduite criminelle des mal-
 ,, faiseurs exerçant des brigandages ou des
 ,, violences contre la sureté de l'état, la
 ,, paix publique, les personnes ou les
 ,, propriétés, leur fournissent *habituelle-*
 ,, *ment*, logement, lieu de retraite ou de
 ,, réunion, seront punis comme leurs
 ,, complices (1). „ Eos enim qui *ex con-*
suetudine recipiunt ut receptatores ex
 compacto considerandos esse jam supe-
 riori § demonstravimus.

Quod vero articulus 248 voce *peine afflictive* intelligit ex articulo 7 ejusdem codicis determinari potest.

Alii receptatores qui congregationibus seditiosis, licet *non ex consuetudine*, habitationem, asilum vel locum conventus præbent ex articulo 99 codicis pœnarum (2) gravius quam art. 248 ejusdem

(1) Hoc est, eadem qua auctores pœna ut ex articulo 59 C. P. patet.

(2) Ceux qui, connaissant le but et le caractère des dites bandes, leur auront sans contrainte, fourni

codicis, levius tamen quam reliqui congregationis socii puniuntur. Præterea articulus requirit ut hoc fecerint non coacti, et congregationum finem indolemque non ignorantes. Observandum denique est hunc articulum quoque requirere ut *congregationibus* habitationem, asilum vel locum conventus præbuerint receptatores, neque ejus adplicandi locum esse si tantum *quibusdam illarum congregationum sociis*, locum conventus dederint.

Exceptionem etiam distinctionis inter receptatores simplices et ex compacto continet articulus 268, qui eos, qui *factiones maleficorum*, (*bandes de malfaiteurs*), sive homines ad plurima delicta indeterminata contra personas et proprietates committenda consociatos, receperunt, etiamsi hoc *non ex consuetudine* fecerint, leviori quidem qua illarum societatum auctores, directores vel

des logemens, lieux de retraite ou de réunion, seront condamnés à la peine des travaux forcés à temps.

duces, sed eadem qua cæteros illarum societatum socios pœna afficit (1).

Illi tamen de quibus articuli 99 et 268 loquuntur potius ut alicujus *malefici continuationem adjuvantes*, quam ut *crimini peracto faventes* considerandi videntur. Crimen enim quod dicitur *association de malfaiteurs* tamdiu *continuatur*, quam societas durat, ejusque igitur *continuationem* adjuvare Receptatores recte dici posse videntur. Atque huic rationi major severitas in articulis 99 et 268 occurrens tribuenda videtur.

De peculiari receptatorum genere, loquitur articulus 83 sequentibus verbis :
 « Quiconque aura recélé, ou aura fait receler les espions, ou les soldats ennemis envoyés à la découverte et qu'il aura connus pour tels, sera condamné à la peine de mort ». Hi tamen receptatores minime tamquam *alieni criminis consortes* considerandi sunt, sed tamquam *proprii criminis auctores*. De illis igitur hic nobis tractandum non est.

(1) Cf. articuli 265 sqq. Codicis poenarum.

SECTIO II.

*De iis qui effugium dant delicti causa
inclusis.*

§ 10.

Si quis apud Romanos sive effractis foribus, sive conspiratione cum cæteris qui in eadem custodia erant, de carcere erupit, ultimo afficiendus fuit supplicio, etiamsi insons fuisset respectu delicti, ob quod incarceratus fuerat, vel illud levius fuisset, adeoque minori pœna coerceri debuisset; si tamen per negligentiam custodum evasit, levius puniendus fuit (1).

Necesse igitur fuit etiam in illos animadverti, qui inquisitis custodiæ ipsorum demandatis elabendi potestatem facerent.

Horum enim negligentia aut fraudulentia maxima pericula civitati adferre potest, cum impediunt, quominus justa a facinorosis pœna sumi possit.

(2) Cf. l. 2. D. de effractoribus, et expilatoribus.
l. 13. D. de Custodia et exhibitione reorum, l. 38.
§ 11. D. de pœnis, l. 13 § 5. D. de re milit.

Ea ratione, Romani quoque severissime animadverterunt, in commentarienses quorum dolo vel lata culpa carceri inclusi evaserunt; illos enim supplicii similitudo tenebat; adeoque vel capitalis pœna, vel mitior, prout is, qui evasit, capitalis aut levioris criminis reus fuit. Eademque legis severitate eorum adjuutores constringebantur, si commentarienses necessitate aliqua, procul ab officio egerint (1).

Si tamen nec dolus nec lata culpa, sed lævior quædam negligentia circa criminis reum custodiendum, ejus evasioni causam dederit, pœna quoque levior pro culpæ modo in eos irroganda fuisse videtur (2). Nullaque pœna afficiendi fuerunt si nulla eorum culpa apparuerit (3).

Eadem porro lex, quæ hanc dispositionem continet, etiam et recte ut mihi videtur distinguit, quoad pœnam irro-

(1) Cfr. l. 4. Codicis de custodia reorum.

(2) Lex 12. D. de Custodia et exhibitione reorum. l. 8. in fine eod.

(3) Lex ult. § 2. in fine. Tit. cit.

gandam, inter eos qui miseratione custodiam miserint, et eos qui fraudulenter versati fuerint in custodia dimittenda.

Alii quoque qui carcerem, quo criminis reus continebatur effregerunt, sane capitis, imo majestatis rei fiebant, nam ipsi ii qui sine effractione reum confessum aut damnatum et ob id in vincula publica conjectum, dolo emiserunt, ex lege Julia Majestatis tenebantur (1). Fortasse tamen, ex verbo *emisierint* efficere licet, hunc locum intelligendum esse de *commentariensibus*, atque de emisso eo qui Majestatis reus erat. Hac interpretatione adoptata, videtur tantum in laudata lege inesse exemplum ejus quod in L. 4. C: de custod. reis generali Sanctione præscriptum est. — Ceterum de *carcerum* quoque effractoribus intelligenda esse videtur L. 2. D. h. t. quæ sententia etiam FEUERBACHIO placet (2). Qualicunque vero

(1) Cf. lex 4. pr. in fine D. ad legem Juliam Majestatis.

(2) Lehrbuch des peinl. Rechts. ed. 9a pagina 171.

modo, leges supra laudatæ intelligendæ sint, earum dispositiones, omnibus propter nimiam severitatem reprobandæ videri debent, nam non solum non admodum grave puniendus est ille, qui vel sanguinem suum qualiter qualiter redemptum voluit (1), vel sese in naturalem libertatem, carceris custodia impeditam vindicare studuit, sed etiam minus severe ex juris criminalis ratione animadvertendum est in illos, qui ejus eruptionem adjuvant, nulla enim proportio inter pœnam et delictum, in illis legibus servatur.

§ 11.

Eam quoque severitatem codex pœnarum quo adhuc utimur recte reprobavit, ejusque dispositiones ad eruptionem ex carcere spectantes admodum mites sunt, ut ejus art. 245 optime probat qui non nisi

(1) Hoc principium ipsi Romani agnoverunt in L. 1. D. de bonis eorum qui ante Sent. mortem sibi consciv. sequentibus verbis: « Nam ignoscendum » censuerunt ei, qui sanguinem suum, qualiter qualiter redemptum voluit. »

minimam pœnam in fugientes e carcere statuit, eamque, non nisi vi vel effracto carcere fugerint. In puniendis vero iis qui effugium dant criminis vel delicti causa inclusis, pœnæ modus determinandus est, tam ex diversitate personarum quæ fugæ favent, quam ex gravitate criminis vel delicti quod inclusis imputatur.

Sic enim in eos statuit codex pœnarum art. 238. « Si l'évadé était prévenu de délits de police, ou de crimes simplement infamans, ou s'il était prisonnier de guerre, les préposés à sa garde ou conduite seront punis en cas de négligence d'un emprisonnement de six jours à deux mois, et en cas de connivence d'un emprisonnement de six mois à deux ans.

» Ceux qui n'étant pas chargés de la garde ou de la conduite du détenu, auront procuré ou facilité son évasion, seront punis de six jours à trois mois d'emprisonnement.

Art. 239 » Si les détenus évadés, ou

» l'un d'eux étaient prévenus ou accusés
» d'un crime de nature à entraîner une
» peine afflictive à tems, ou condamnés
» pour l'un de ces crimes, la peine sera
» contre les préposés à la garde ou con-
» duite, en cas de négligence un empri-
» sonnement de deux mois à six mois,
» et en cas de connivence la réclusion.»

« Les individus non chargés de la gar-
» de des détenus, qui auront procuré ou
» facilité l'évasion, seront punis d'un em-
» prisonnement de trois mois à deux ans.»

Art. 240. « Si les évadés ou l'un d'eux,
» sont prévenus, ou accusés de crimes
» de nature à entraîner la peine de mort
» ou des peines perpétuelles, ou s'ils sont
» condamnés à l'une de ces peines, leurs
» conducteurs ou gardiens seront punis
» d'un an à deux ans d'emprisonnement,
» en cas de négligence, et des travaux
» forcés à tems, en cas de connivence.

» Les individus non chargés de la con-
» duite, ou de la garde qui auront faci-
» lité ou procuré l'évasion, seront punis

» d'un emprisonnement d'un an au moins
 » et de cinq ans au plus » .

In omnibus hisce articulis optime , ut videri potest , distinguitur inter custodum negligentiam ac conniventiam. Majori pœna quoque afficiuntur ii , qui inclusorum custodiæ ipsorum non demandatorum fugam dolo adjuvarunt vel procuraverunt , quam custodes quorum mera negligentia illi evaserunt ; minori tamen , quam custodes qui conniventia illis effugium dederint. Hæc tamen distinctio inter custodes , quibus inclusorum custodia demandata erat , et cæteras personas , cessat in casu articuli 242 , quia in eo quodammodo concursus delictorum continetur.

In duabus posterioribus legibus custodes etiam propter evasionis tentamen puniri possunt ex articulo 2 ; quod secus est in casu articuli 238 , qui nonnisi pœnas correctionis in eos sancit , ideoque de delicto loquitur , neque dicit ejus tentamen esse puniendum , quod tamen ex articulo 3 (1) requiritur ut delicti tentamen puniri possit.

(1) Les tentatives de *délits* ne sont considérées

Observandum quoque est pœnam eorum qui effugium dederint inclusis , plerumque leviolem esse pœna delictorum , quorum causa illi qui de carcere evaserint , detenti erant.

Sed quid , si *criminis* reus qui effugit nonnisi ad pœnas correctionales et igitur propter *delictum* condemnatus fuerit , utrum ille qui ei effugium dederit ex art. 238 an ex articulis 239 vel 240 puniendus est? Eum ex articulis 239 vel 240 puniendum esse defendere audebimus. Codex enim expresse loquitur de *prévenus* ou *accusés*.

Articuli porro 239 et 240 non requirunt ut *omnes* effugientes criminis rei sint , *unum* eorum criminis accusatum esse sufficit , ut satis ex illorum articulorum verbis , *si les détenus évadés ou l'un d'eux* etc. patet.

Hi tamen articuli loquuntur de iis , qui inclusis effugium dederint absque vi vel carceris effractione , qui tamen hoc cum comme *délits* que dans les cas déterminés par une disposition spéciale de la loi.

vi vel carceris effractione fecerint vel facere tentaverint ex articulo 241 puniuntur qui sic in eos Statuit. “ Si l'évasion
 „ a eu lieu ou a été tentée, avec violences
 „ ou bris de prison, les peines contre
 „ ceux qui l'auront favorisée, en fournis-
 „ sant des instrumens propres à l'opérer,
 „ seront, au cas que l'évadé fut de la qua-
 „ lité exprimée en l'article 238, trois
 „ mois à deux ans d'emprisonnement; au
 „ cas de l'article 239 deux à cinq ans
 „ d'emprisonnement; et au cas de l'arti-
 „ cle 240 la réclusion,,. Animadvertendum est hunc articulum non nisi de *Instrumen-*
tis loqui; si vero arma inclusis essent sup-
 peditata, non ex hoc articulo, sed ex articulo
 243 multo gravius essent puniendi ii, qui
 arma suppeditaverint. Illi tamen de qui-
 bus hac sectione tractavimus non semper
 tamquam delictorum fautores considerari
 possunt, cum non solum delicti causa
 inclusi innocentes esse possint, sed etiam
 cum ii qui captis hostibus effugium dant
 puniantur (1). Quare potius tamquam pro-
 prii delicti *auctores* quam alterius delicti

(1) Cf. articulus 238 supra citatus.

fautores a Codice considerari videntur, præcipue si iis custodia reorum mandata est.

In casu tamen quo inclusi vi aut effractura carceris eruperint, iisque ad id faciendum alii instrumenta vel arma supeditaverint, hi revera sunt alicujus delicti *adjutores*. Ipsa enim eruptio tamquam delictum consideratur, et ii qui eam talibus instrumentis adjuvarunt, non solum graviori pœna quam in fugam statuta (1) sed etiam nonnunquam graviori quam in crimina vel delicta, ob quæ reclusi erant fugientes statuta est, puniri possunt (2).

Adjiciendum denique est, pœnam *negligentiæ* in custodes ex articulis 238, 239 et 240 irrogandam cessare, si ii qui evaserunt intra quatuor menses apprehendantur.

Requiritur tamen, ut non sint apprehensi propter crimina vel delicta post eorum evasionem commissa (4).

(1) Cf. articuli 241 et 243 cum articulo 245.

(2) Cf. articulus 243 cum articulis 238 et 239.

(3) Cf. articulus 247.

CAPUT QUARTUM.

*De Puniendis iis qui Celant delicti
Commissionem.*

§ 12.

Tertia fautorum species illorum est, qui criminum vel delictorum contra securitatem publicam vel contra vitam vel proprietatem personarum gnari, ea deferre neglexerunt.

Unusquisque enim fatebitur quemvis hominem, si vocem naturæ audire, jusque ejus cordi incriptum sequi velit, obligatum esse ad opem aliis ferendam, damnaque ab iis avertenda.

Nec sola natura eum ad hoc impellere debet sed etiam propriæ securitatis felicitatisque desiderium. Interest enim hominis, ut verissime dicit PAPINIANUS (1), beneficio affici hominem. Hinc facile intelligi potest justitia punitionis eorum,

(1) In lege 7 D. de Servis exportandis.

qui improborum consiliorum factorumque gnari, ea deferre atque ita detrimentum a republica avertere neglexerunt.

Cum tamen plurimi homines a delatione abhorreant, leges non in omnibus casibus delationis negligentiam pœnis affecerunt, eaque in re cujusque pudori aliquid reliquerunt; atque hinc fit, ut nonnisi in casibus ubi speciali legis dispositione, quis ad crimen impediendum vel avertendum pœnæ comminatione obligatus est, idque facere neglexit, pœnis afficiendus sit. Quis enim, quæso, dubitabit quin is hoc in casu alienæ culpæ particeps fiat, scelerisque quod impedire non modo potuisset, sed etiam debuisset, non solum *fautor*, sed etiam nonnunquam *adjutor* jure existimetur. Non deferendo enim criminis commissionem, revera ad id continuandum et ejus finem attingendum contribuere potest.

Hinc quoque RENAZZI celeberrimus Italiæ JCtus inter delictorum socios præter *Consultores*, *Mandatores*, *Jubentes*, *Comprobantes* et *opem ferentes* non sine ratio-

ne quoque refert eos *qui delicta impedire possunt et non impediunt* (1).

Nec tamen *revelatio* a lege jussa confundenda est cum delatione quæ præmium ejus auctori adferre debet, vel quæ esset consequentia peculiaris Ultionis. Ab hac enim recte abhorrent omnes homines, et de hoc quoque hominum genere loqui videntur leges Romanæ dicentes: « turpe est delatorum nomen. » Hi quidem voluntarie, propriique commodi, propriæve Ultionis causa denunciant; Revelatores vero coacti hoc faciunt atque publicæ utilitatis causa. Et quanta inter eos sit differentia demonstrare necesse non est.

§ 13.

Apud Romanos uti apud nos, non semper ob omissam delationem pœnæ irrogabantur, et generaliter quidem apud eos nemo invitus agere vel accusare cogebatur (2).

(1) Elementa juris criminalis libr. I. p. 137.

(2) Cf. lex unica Codicis, ut nemo invitus agere vel accusare.

Atque hinc non ut fur tenetur is qui furem novit, sive indicet eum, sive non indicet : cum multum intersit, furem quis celet an non indicet : qui novit, furti non tenetur; qui celat hoc ipso tenetur (1).

Exstant tamen nonnullæ illius regulæ exceptiones, quibus vel *ratione criminis*, propter magnum periculum quod ex ejus delatione omissa civitati inferri posset, vel *ratione muneris*, ad deferendum obligantur ii qui illius criminis notitiam habeant vel hoc munere fungantur, cumque ex illis dispositionibus jus quo adhuc utimur desumptum esse videtur, paucis illas sequentibus §§ referemus.

§ 14.

Et primum quidem *criminis intuitu* necessitas delationis locum habet in iis, qui *perduellionis* scientiam habent, alioquin pari cum ipsis perduellibus supplicio subdantur (2).

(1) Cf. l. 48. § 1. D. de furtis.

(2) Cf. l. 5 § penult. C. ad legem Juliam Majestatis. l. 16. Cod. de Quæstionibus.

Nonnulli tamen in hac lege interpretanda contendunt, per *conscium* non denotandum esse illum, qui nudam modo habuit sceleris scientiam, sed illum qui simul societate factiosis junctus, pars factionis fuit.

Hæc tamen interpretatio non probanda videtur, cum jam in principio supra citatæ legis 5 actum sit de illis, qui in sceleris societatem venissent.

Dicunt quidem in principio legis tantum agi de factionis auctoribus et principibus, at in § 6 de reliquis factionis sociis. Sed ex ipsis principii verbis satis abundeque patet, in eo non modo de primis factionis auctoribus ac principibus sermonem esse, sed et de reliquis, qui factioni sese sociarunt. Postquam enim primo tamquam factionis auctores ac principes proponantur: *quicumque cum militibus, vel privatis, vel barbaris, scelestam iniverant factionem*; mox iis per vocem *aut* adjunguntur et tamquam a prioribus diversi: *qui factionis ipsius susceperunt sacramentum*

vel dederunt, adeoque tales, qui a factionis jam inchoatæ principibus per sacramentum in factionis societatem atque consortium venerunt. Ab his vero omnibus in § 6 separati enarrantur, *satellites conscii*, *ac ministri*, adeoque tales qui vel ope factionem promovent, vel scientes non detegunt, et reticentia Republicanam aut principem everti patiuntur. Potest tamen adhuc de vera sententia hujus loci dubitari; nam vocabulum *conscii* forte non separatim spectandum sed ad vocem *satellites* trahendum est, quæ sententia § 7 ejusdem legis confirmari videtur præcipue verbis: Is qui *usus fuerit factione*, si vel sero ei cognita tamen adhuc consiliorum arcana patefecerit, *absolutione dignus habebitur*. Præterea repetitiones in Codice admodum frequentes sunt, et vox *consciis* in L. 3. C. ejusdem tituli etiam de *motore* usurpatur.

Severe eos tractaverunt Romani qui *nummorum adulterationem* prohibere possunt et non prohibent; eadem enim qua adulteratores pœna afficiuntur (1).

(1) Cf. l. 9. D. ad legem Corneliam de falsis.

Nec non Imperator CONSTANTINUS MAGNUS pœnis affici voluit dominum domus vel fundi, in quo hæc perpetrata sunt, si in proximo constitutus sit, propter ejus incuriam vel negligentiam, etsi ignoret: nisi dominus ante ignorans, ut primum repererit, scelus prodiderit perpetratum (1). Pœna tamen ejus levior est pœna rei principalis et eadem lege non nisi de iis qui *ministerium præbuerint* cum eo qui fecit capitali pœna plectendis sermo est. Tum de aliis personis loquens addit Imperator *si nulla apud ipsos tam gravis conscientiae noxia residet*, quod naturaliter explicari potest ac si diceretur, si ab iis *ministerium non præstitum fuerit*. Tandem de tutore ejus in cujus fundo moneta adulterina exercetur loquens, lex statuit, eum si in proximo fuerit puniendum esse amissione partis bonorum, ergo pœna leviori ea quæ est in auctorem irroganda, licet tutor aliquo modo *criminis scientiam habuisse* præsumatur quia *tutorem non oportet ignorare quid in rebus pupilli geritur*.

(1) Cf. l. 1 Codicis de falsis monetis.

Peculiarem porro dispositionem continet l. 40 D. de pœnis, sequentia proferens : « Metrodorum cum hostem fugientem sciens suscepit, in insulam deportari : Philoctetem, quod occultari eum, non ignorans diu dissimulaverit, » in insulam relegari placet. »

Et *parricidii* conscios quoque eadem qua parricidas pœna afficiendos esse nos docet ULPIANUS (1). Nec quod hic prodit ULPIANUS de simul cooperantibus intelligendum esse, indicari videntur sequentia SCÆVOLÆ verba : « Frater autem » ejus, qui *cognoverat tantum* nec patri » indicaverat, relegatus est et medicus » supplicio affectus (2). » Mirandum quoque forte videbitur ex hac lege majori pœna afficiendum esse medicum quam fratrem, qui tamen non indicando ut parricida considerari deberet. Sed debent hæc verba ad legem priorem referri ubi dicitur : *Is qui emit venenum ut patri daret lege POMPEJA tenetur*. Inde quæ sequuntur facilius explicantur. L. 2. enim

(1) In lege 6 D. de lege Pompeja de Parricidiis.

(2) L. 2 D. Eodem Titulo.

de medico loquitur qui *venenum dedit*, ergo de vero adiutore supplicio adficiendo. Fratrem ejus qui cognoverat tantum em- tum esse venenum, nec patri indicaverat, relegatum esse dicit ULPIANUS et recte, nam hic non agitur de omissa delatione *criminis commissi* sed de omissa *indicatione criminis committendi*, ergo potius de adiutore negativo quem vocant, quam de fautore simplici, ut etiam ii qui ex lege CORNELIA supra laudata puniuntur quia cum prohibere possunt nummorum adul- terationem non prohibent, *adjuvant po- tius criminis continuationem*, quam commisso crimini favent.

Nihilominus in casu parricidii *hoc auxilium negativum* tantum relegatione puniebatur cum ipsius criminis poena esset horrenda. Ex his effici potest vocabulum *consciis* in L. 6. D. de Leg. Pomp. tantum de motoribus vel auxiliatoribus intelligendum esse, minime vero de eo qui *parricidii commissi simplicem noti- tiam habens, illud non detulit*. Talis inter- pretatio omnino repugnaret *systemati accusationum privatarum* apud Roma-

nos usitato, et licet posteriori ætate delatores præmiis allicerentur, minus tamen frequentes erant omissæ delationis pœnæ, quam plerumque creditur.

§. 15.

Jure quoque Gallico illi qui delicti commissionem non denunciant in nonnullis casibus puniuntur, pœna tamen leviori, qua delicti non denunciati auctores, quod juris criminalis rationi congruens est.

Casus tamen ipsi propter quos ob omissam delationem pœna irrogari possit pauci sunt.

Articulus quidem 30 Codicis criminalis similem ei, quam supra exposuimus, continet sententiam, sc. quemvis, qui testis erat criminis vel delicti contra securitatem publicam, vel contra vitam vel proprietatem personarum, ad id deferendum esse obligatum: sed cum non in omnibus illis casibus ob omissam delationem pœnam statuerit; nec alibi pœna in eam generaliter statuta invenia-

tur, ^{et} cujusque pudori ut supra diximus aliquid relinquere voluisse videtur legumlator et nonnisi in paucis illis casibus, ubi speciali legis sanctione, pœna in eos qui deferre omiserint statuta est, omissam delationem punire. Eademque dicenda sunt de art. 615 Codicis crim.

Quinam autem casus sint, in quibus propter omissam delationem, in aliquem pœna irrogari possit, paucis indicabimus.

Ex articulo 103 Codicis pœnarum puniri possunt : « Toutes personnes qui, » ayant eu connaissance de complots formés, ou de crimes projetés contre la » sureté intérieure ou extérieure de l'état, » n'auront pas fait la déclaration de ces » complots ou crimes, et n'auront pas révélé au gouvernement ou aux autorités administratives ou de police judiciaire, les circonstances qui en seront venues à leur connaissance, le tout dans » les 24 heures qui auront suivi la dite » connaissance; lors même qu'elles seraient reconnues exemptes de toute » complicité. » Hic articulus, ut videri

potest, nonnisi spatium 24 horarum ad deferendum concedit. Delatio tamen etiam *utiliter* post illud spatium fieri potest; sed tunc requiritur ut *ante* executionem vel executionis tentamen locum obtinuerit, vel si modo *post* obtinuerit, ut facta fuerit ante inceptam persecutionem, vel si persecutio jam inchoata fuerit, ut delator criminis auctores, vel socios capiendos curaverit. His tamen casibus remitti potest ad custodiam specialem disciplinæ publicæ (1).

Porro ex eodem hoc articulo et sequentibus distinctio facienda est quoad pœnam irrogandam, inter omissam delationem criminis læsæ Majestatis, quo nomine hodie tantum intelligendæ sunt adgressio aut conjuratio contra personam vel vitam summi imperantis factæ; et inter omissam delationem ceterorum criminum quorum mentionem fecit Codex capite primo tituli primi Libri III.

Nec, ex articulo 106, excusandus est ille qui non approbaverit criminis com-

(1) Cf. articulus 108 Codicis pœnarum.

missionem, vel ejus commissioni se opposuerit, vel criminis auctoribus executionem dissuaserit.

Aliam, similem ei quam indicavimus, dispositionem in crimen non denunciantes continet articulus 136 Codicis poenarum sequentibus verbis : « Ceux qui au-
 » ront eu connaissance d'une fabrique
 » ou d'un dépôt de monnaies d'or, d'ar-
 » gent, de billon ou de cuivre, ayant
 » cours légal en France, contrefaites ou
 » altérées, et qui n'auront pas dans les
 » 24 heures, révélé ce qu'ils savent aux
 » autorités administratives ou de police
 » judiciaire, seront, pour le seul fait
 » de non révélation, et lors même qu'ils
 » seraient reconnus exempts de toute
 » complicité, punis d'un emprisonne-
 » ment d'un mois à deux ans. » Hic articulus eadem fere continet, quæ 103. Differentia tamen est aliqua in poenarum modo, quæ in casu hujus articuli leviores sunt quam in casibus articulorum 104 et 105 (1). Illa quoque quæ supra

(1) Cf. articuli 104 et 105 ejusdem codicis.

diximus de temporis spatio intra quod delatio fieri possit, hic locum obtinent, cum illo tamen discrimine, quod articulus 138 non ut articulus 108 requirat, ut delator primus fuerit qui detulerit.

Articulus 138 tantum loquitur de iis, de quibus mentionem fecerunt articuli 132 et 133 quod eos qui *non revelant*, de quibus mentionem fecit art. 136, excludere videtur, sed cum nullum appareat legumlatoris momentum ad dispositionem articuli ita restringendam, non denunciante in eo contineri censendi sunt. Nemo sanus enim contendere potest crimen non denunciante privatos esse debere favore, qui ipsis conceditur criminis auctoribus (1).

Articulus denique 144, dispositiones articulorum 136, 137 et 138 ad eos quoque refert, qui criminum quorum mentionem fecit articulus 139 conscii, ea non deferunt.

Et de tribus nunc tractatis casibus ve-

(1) Cf. CARNOT, ad art. 138, N° 1.

rum est quod supra diximus non solum tamquam criminum *fautores* considerandos esse non denunciantes, sed etiam tamquam eorum *adjutores*, non deferendo enim illorum criminum commissionem, revera illa continuanda, eorumque finem attingendum adjuvant.

§. 16.

Huc usque de iis tractavimus qui *criminis* ratione ad deferendum obligati erant, *muneris* vero ratione apud Romanos crimina deferre tenebantur Irenarchæ paci publicæ ac tranquillitati præfecti (1). Graviq̃ue infamia notabantur iudices, si violentiæ crimen apud se probatum distulerint (2). Huc quoque referri potest quod JUSTINIANUS ait in Novel. 77. C. 1. § 2; præfectum qui delinquentes invenerit et vindictam in eos non intulerit secundum leges; primum obligatum fore Dei iudicio, post hæc autem et ejus indignationem sustenturum. Eodem quoque perti-

(1) Cf. lex unica Codicis de Irenarchis.

(2) Cf. lex 8 § 2 Codicis ad legem Juliam de vi publica et privata.

nere videri potest rescriptum imperat. VALENTINIANI et colleg. in l. 1. Cod. de Fundis et saltibus rei Dominicæ. “ Si quis
 „ ovium vel equarum greges in saltus rei
 „ dominicæ alienus immiserit; fisco il-
 „ lico vindicentur: quod si venalis pro-
 „ curatorum conniventia, ut id dein-
 „ ceps tentetur, admiserit: eos gravissi-
 „ mo jubemus supplicio subjacere „.

Apud nos etiam ex articulo 29 Codicis criminalis: “Toute autorité constituée,
 „ tout fonctionnaire ou officier public qui,
 „ dans l'exercice de ses fonctions, ac-
 „ querra la connaissance d'un crime
 „ ou d'un délit, sera tenu d'en don-
 „ ner avis sur le champ au procureur
 „ du roi près le tribunal dans le ressort
 „ duquel ce crime ou délit aura été com-
 „ mis, et de transmettre à ce magistrat
 „ tous les renseignemens, procès verbaux
 „ et actes qui y sont relatifs „.

Ad hunc articulum eadem fere obser-
 vanda sunt, quæ supra ad articulum 30
 observavimus ideoque nihil amplius de
 illo dicemus. Animadvertenda tamen

est differentia inter art. 29 et 30. Hoc enim articulo quivis tantum obligatur ad deferenda crimina vel delicta contra securitatem publicam vel contra vitam vel proprietatem personarum. Illo vero ad *omnia* crimina vel delicta deferenda, munere publico fungentes obligantur.

Quædam tamen sunt crimina respectu ad quæ major deferendi obligatio iis imposita est, ita ut etiam omissa delatio sæpius pœnæ locum det, consortiumque constituat.

Sic in casu detentionis arbitrariæ ex articulo 616 Codicis crim. “ Tout juge de
 „ paix, tout officier chargé du ministère
 „ public, tout juge d’instruction, est tenu
 „ d’office, ou sur l’avis qu’il en aura reçu,
 „ sous peine d’être poursuivi comme
 „ *complice* de détention arbitraire, de s’y
 „ transporter aussitôt, et de faire mettre
 „ en liberté la personne détenue, ou, s’il
 „ est allégué quelque cause légale de dé-
 „ tention, de la faire conduire sur le
 „ champ devant le magistrat compétent. „
 Pœna vero *consortii* ex hoc articulo in il-

los constituta , ex articulo 119 Codicis poenarum , degradatio civica est ; nec non ex eodem articulo ad damni reparationem tenentur secundum ea quæ art. 117 sancita sunt. Articulus quoque 119 dispositionem restrictionem art. 616 Codicis crim. ad omnes publico munere fungentes politiæ administrativæ vel judiciariæ præpositos extendit.

Si tamen in criminibus quæ impedire vel reprimere debebat publico munere fungens participaverit, non ex hoc articulo sed ex articulo 198 multo gravius puniendus foret.

Antequam de hoc discedamus capite quædam adhuc dicenda putamus, de quibusdam personis quæ nec ob omissam delationem , de qua hoc capite ; nec ob celatum auctorem , de quo præcedenti capite tractavimus puniri possint , eosque sequenti § enumerabimus.

§. 17.

Hæc autem personæ Jure Romano erant adfines vel cognati, uti enim ignoscendum

erat ei qui sanguinem *suum* qualiter qualiter redemptum voluit (1), ita quoque non graviter animadvertendum fuit in eos, qui *suos* supplicii periculo per occultationem subduceretentaverint. Atque hinc bene monet Paulus (2) si is, apud quem latro occultatus est, ad finis cognatusve sit, eum neque absolvendum, neque severe admodum puniendum esse, quia non par est hujus delictum, et eorum qui nihil ad se pertinentes latrones suscipiunt. Illorum tamen excusatio hac merito circumscribenda est conditione, ut ejusmodi personæ si tantum modo receperint, legis beneficio fruantur, eo autem priventur si vel societatem sceleris cum reis inierint, vel partem subreptorum acceperint.

Nec non caupones et stabularii excusandi videbantur nonnullis idque ex sententia ULPIANI (3) sic loquentis: „Namque viatorem sibi eligere caupo vel sta-

(1) Cf. lex 1 D. de bon. eorum qui ante sent. mortem sibi consciv.

(2) Cf. lex 2 D. Receptatoribus.

(3) In lege unica § 6 D. furti adversus nautas, caupones, stabularios.

„bularius non videtur, nec repellere po-
 „test iter agentes „. Hic tamen locus ad
 judicium privatum spectat quo caupones
 quasi ex delicto tenentur.

Jure Gallico adhuc mitius tractantur
 ii qui receperunt maleficos cognationis ad-
 finitatisve vinculo sibi junctos, vel eorum
 crimina reticuerunt.

Jure Romano ut supra vidimus, ii licet
 non severe admodum puniendi essent,
 tamen nec in totum absolvendi erant. Ex
 articulis vero 107, 137, 144 et 248 § pu-
 niri possunt, nec *Conjuges* etiamsi divor-
 tium fecerint, nec *ascendentes*, nec *fratres*
 nec *sorores*, nec *ejusdem gradus affines*
 in omnibus casibus, ubi vel ob celatum
 criminis auctorem ex art. 248, vel ob omis-
 sam delationem ex articulis 103, 136 et
 144 pœna datur. In casu tamen articuli
 107 remitti possunt ad custodiam specia-
 lem disciplinæ publicæ, quæ tamen non
 est vera pœna in sensu Juris criminalis (1).

(1) Cf. BERRIAT St PRIX, Cours de droit criminel
 p. 3, N° 4, p. 55, N° 3. -- Num in pari causa sit
concubina, nuper quæsitum est. Cf. Gazette des

§. 18.

Ipsi denique criminum contra securitatem civitatis, et criminum articulis 132 seqq. et 139 seqq. nominatorum consortes, a pœnis liberantur ex articulis 108, 138 et 144.

De hujus dispositionis utilitate et inconcinnitate jam ante ejus sanctionem sic disseruerat auctor immortalis operis de delictis atque pœnis, § 37.

„ Quelques tribunaux offrent l'impu-
„ nité à celui qui, s'étant rendu coupable
„ d'un grand crime, découvre ses compa-
„ gnons. Cet expédient a ses inconvéniens
„ et ses avantages. — D'un côté la nation
„ autorise la trahison, sorte de perfidie
„ dont les scélérats mêmes ont horreur en-
„ tr'eux; elle introduit les crimes laches,
„ bien plus funestes pour elle que les cri-
„ mes courageux, parce que le courage
„ est peu commun et qu'il n'attend qu'une
„ force bienfaisante pour concourir avec
„ elle au bien public, tandis que la la-
„ cheté, si ordinaire aux hommes, est une

tribunaux. N° 1024. 19 Nov. 1828. Cours d'assises de la Haute Vienne.

„ contagion qui se répand sans cesse et
 „ infecte toutes les ames : enfin elle fait
 „ voir l'incertitude de ces tribunaux et
 „ la faiblesse de ces lois , réduites à im-
 „ plorer le secours de ceux mêmes qui les
 „ ont violées. — De l'autre elle prévient
 „ les forfaits , elle rassure le peuple tou-
 „ jours effrayé , quand il voit des crimes
 „ connus et les coupables ignorés. Elle
 „ apprend aux citoyens que celui qui en-
 „ freint les lois c. a. d. les conventions
 „ publiques , ne sera pas plus fidèle aux
 „ conventions particulières. Il me semble
 „ qu'une loi générale , qui promettrait
 „ l'impunité à tout complice qui découvre
 „ un crime , serait préférable , à une dé-
 „ claration spéciale , dans un cas particu-
 „ lier. Une telle loi préviendrait l'union
 „ des méchans par la crainte réciproque
 „ qu'elle inspirerait à chacun d'eux de s'ex-
 „ poser seul au danger , et les tribunaux
 „ ne verraient plus des scélérats auda-
 „ cieux puiser leur hardiesse dans l'espé-
 „ rance fondée , qu'il est des cas où l'on
 „ peut avoir besoin d'eux , à cette loi il
 „ faudrait au moins ajouter que l'impu-

„ nité emporterait avec elle le bannissement du délateur.....

Hæc egregie dicta , pauca nobis dicenda relinquunt , observandum tamen est ex ipsis auctoris verbis , commoda hujus dispositionis incommotis majora esse. Nihil enim civitati favorabilius esse potest , quam si malefici sibi invicem diffidunt seque mutuo suspicantur , atque timent ne quisque eorum sociorum delator sit. Hæc enim impedire debent quominus societates ineantur ad securitatem publicam turbandam , legesque violandas.

Neque probanda mihi videtur pœna , quam auctor in delatorem irrogari vult. Pœnitere enim potest maleficum societatis initæ , pœnaque proposita impedire posset quo minus ad meliorem fugem rediret. Optime igitur fecisse mihi videntur legumlatores Gallici omni pœna eos liberantes. Remitti quidem ii possunt ad custodiam specialem disciplinæ publicæ (1); sed hanc non esse veram pœnam in sensu Juris criminalis jam supra diximus § 17.

(1) Cf. articuli 108 , 138 , 144 Codicis pœnarum.

CAPUT QUINTUM.

De puniendis iis qui impediunt delicti probationem.

§. 19.

Tandem ad quartam postremamque fautorum speciem pervenimus, scilicet eorum qui impediunt delicti probationem.

Magnum damnum exinde civitati oriri posse unusquisque fateri debet; quovis enim delicto commisso, minuitur civium persuasio propriæ securitatis, et mutua inde nata fiducia, cum minuta persuasione de legis pœnalis efficacitate. Hisce certe damnum aliquod civitati datur quod nonnisi pœna in delicti auctorem irrogata reparari possit.

Hujus vero damni reparationem impedit ille qui delicti probationem impedit, ideoque justam ab eo pœnam sumere debuit legumlator. Et hinc quoque ut jam supra vidimus capite II severissime animadverterunt legumlatores in rerum furti-

varum receptatores, qui eas recipiendo non solum damni delicto rei domino dati reparationem impediunt, hoc est rei delicto ablatæ restitutionem, sed etiam damni delicto civitati dati, hoc est delicti probationem.

Specialem dispositionem in delicti probationem impedientes continet articulus 359 Codicis pœnarum sic statuens : “ Qui-
,, conque aura recélé ou caché le cadavre
,, d’une personne homicidée ou morte des
,, suites de coups ou blessures, sera puni d’un
,, emprisonnement de six mois à deux ans et
,, d’une amende de cinquante francs à qua-
,, tre cents francs : sans préjudice de peines
,, plus graves, s’il a participé au crime ,,”.

Hoc articulo nullum tempus statuente intra quod mors ex vulneratione secuta esse debet, ad articulum 309 recurrendum est ex sententia JCTi CARNOT (1) celator enim, ait, personæ ex vulneratione mortuæ, propterea puniendus esse censi nequit, nisi ille qui vulneraverit ipse propter mortem ex vulneratione secutam puniretur. Dubium tamen hoc

(1) Ad articulum 359, N° 4.

est, nam eum, qui illatis dolo malo licet sine occidendi animo vulneribus, intra viginti dies, mortuus est, legumlator etiam fortasse verbo *homicide* comprehendere voluit et tunc verbis *mort des suites des blessures*, certe is intelligendus est qui ex vulneribus postea mortuus est, licet vulnerator propterea tamquam homicida teneri nequeat. Nullo modo vero verbis *mort des suites des blessures* intelligendus est is, qui mortuus est ex vulneribus *culpa* vel *imprudencia* illatis.

Si mors ex vulneratione secuta, non-nisi *post* receptionem voluntarie e. g. cogente humanitate factam, evenerit quaeritur an in receptorem et celatorem mortis poena articuli 359 irrogari posset? Et eam irrogari posse credo; articulus enim non solum de *occisi vel ex vulneratione mortui receptione* loquitur, sed etiam de *celatione*. Item ex hoc articulo puniendus videtur ille, qui personam vulneratam et ex vulneratione jam mortuam receperit, licet hoc medendi causa fecisset et eam adhuc vivam putasset, si perspecto errore mortis nuntium ad magistratum deferre neglexerit.

Nec cadaveris occisi vel ex vulneratione mortui receptores vel occultatores pœnis liberare se possunt delicti delatione ; nihilominus ex art. 359 rei essent, delicti enim probationem possent impedire. Sed an hoc casu, ut casibus duorum capitum præcedentium cognatio vel adfinitas cum illo qui occiderit vel vulneraverit pœnis liberabit recipientes vel occultantes? Eadem decidendi ratio hic exstare mihi videtur, non puniendos enim esse illos qui *suos* per corporis delicti receptionem vel occultationem supplicii periculo subducere tentaverint, sana ratio docet.

Animadvertendum tamen est, sola hujus articuli pœna leviori non puniri cadaveris occisi vel ex vulneratione mortui receptores, si hoc ex compacto fecerint, vel alio modo in crimine ipso participaverint.

Quæritur amplius an in pœnam art. 359 ii incidant, qui hominem proprio dolo licet non ex animi deliberatione occisum occultaverint, an ii igitur propterea ex art. 304 pœna capitali adficiendi sint?

— Et verius esse puto, eos non hoc articulo teneri.

Notandum denique est, hos de quibus art. 359 loquitur *fautores* quidem alicujus criminis dici posse, eos tamen ex jure nostro *complices* non censi, quamvis eorum causa *continens* sit causæ ipsius homicidæ ex art 227. Cod. quæst. Crim. verbis *ou pour en assurer l'impunité.*

CAPUT SEXTUM.

De differentia inter *Fautores Simples* et *Fautores ex Compacto* facienda.

§. 20.

Supra jam vidimus multos viros illustrissimos et de Jure criminali meritissimos distinctionem fecisse inter *Fautores simplices* et *ex Compacto*, videndum nobis nunc est, an aliquam habeat necessitatem hæc distinctio; sed primum ad illarum denominationum definitionem transeundum nobis est.

Fautores quidem Simples ii sunt, qui absque ulla præcedenti promissione et crimine jam perpetrato, eidem aliquo modo faverunt.

Fautores ex compacto ii sunt, qui ex promisso ante crimen perpetratum facto, fautores exstiterunt post illius consummationem.

Hos multo gravius puniendos esse fautoribus simplicibus, nemo sanus negare

potest. Non solum enim delicto *favent*; sed etiam auctorem delicti aliquatenus ad illud *movisse* videri possunt, spe impunitatis et fructuum ex delicto percipiendorum, eorum promissis in auctoris animo excitata.

Hinc ii quoque Jure Gallico ex art. 60 præscripto (1) tamquam *motores* considerandi, atque eadem qua auctores pœna afficiendi sunt; omnes igitur ii de quibus supra in singulis capitibus locuti sumus, tamquam fautoribus simplicibus minori pœna afficiendis, si crimini ex compacto favissent, eadem qua auctores pœna afficiendi esse videntur, ex sententia codicis pœnarum, quam etiam articuli 248 et 61 codicis pœnarum optime probant. Ille enim in simpliciter recipientes minimam pœnam statuit. Hic vero in illos, qui ex consuetudine receperint sive ex compacto ut supra demonstravimus, eandem quam in auctores pœnam sancit.

— (1) Seront punis comme complices -- ceux qui pardons, *promesses*....

Pessime igitur Legumlatores Gallici eandem distinctionem non admiserunt inter rei delicto ablatae receptatores, qui, ex compacto receperint, et eos qui non ex compacto receperint, hi et illi enim eadem qua auctores poena regulariter ex art. 62 adficiuntur.

Non melius fecerunt in casu articuli 268, quo illi, qui licet *non ex consuetudine* societates initas ad plurima delicta indeterminata contra personas et proprietates committenda receperunt, leviori quidem quàm illarum societatum auctores, directores et duces, sed eadem qua cæteri illarum societatum socii poena afficiuntur.

Et de simplicibus quoque fautoribus intelligendum est, quod statuunt articuli 107, 137, 144 et 248 § propter omissam delationem vel celatum criminis auctorem non puniendos esse quosdam cognatos vel adfines; nam si hæ personæ ante crimen commissum maleficis receptionem promisissent eos ad maleficium excitasse considerari saltem in quibusdam casibus possent, et tanquam motores eadem qua illius criminis auctores poena affici.

§ 21.

Relatam modo distinctionem fecisse quoque novi nostri Codicis poenarum exemplum videtur in articulo 330 sequentia statuens : « Ceux , qui sans avoir eu connaissance qu'un vol ou rapine serait » commis , et qui , sans y avoir participé » en aucune manière , auront acheté , reçu » ou recélé volontairement et sciemment » des effets volés , seront punis suivant les » circonstances , soit d'une peine d'échafaud , soit d'un emprisonnement ou d'un » bannissement conjointement ou séparément n'excédant pas huit années. »

Hæc enim verba *ceux , qui sans avoir eu connaissance qu'un vol ou rapine serait commis* , fautores simplices indicare videntur , qui criminis notitiam nullam ante ejus commissionem habuerunt et hinc promittere non poterant rerum furtivarum receptionem. Fautores vero ex compacto ex ejusdem codicis exempli articuli 20 puniendi essent.

Nec Romani aliter censisse dici possunt, si verum sit, quod nonnulli contendunt in titulo de Receptatoribus, ut in articulo 61 Codicis Pœnarum, Sermonem esse de iis, qui maleficos *ex consuetudine* recipiunt, qua de re jam supra pluribus disputatum est.

TANTUM.

POSITIONES.

EX JURE CIVILI HODIERNO.

I.

Minori interdici posse, negandum haud esse nobis videtur.

II.

Liberi naturales agniti adoptari non possunt.

III.

Matrimonium per procuratorem contrahi posse nobis affirmandum videtur.

IV.

Vituperanda est definitio Representationis quæ art. 739 Cod. Civ. datur.

V.

Matrimonium contra art. 228 Cod. Civ. præceptum contractum, nullum non esse defendimus.

VI.

Mater quæ secundas nuptias contraxerit, non amplius emancipare potest liberos ex primis nuptiis ortos.

EX JURE CRIMINALI.

I.

Pœnam stygmatis aboliendam esse defendimus.

II.

Nec magis conservandam exilii pœnam.

III.

In nonnullis licet paucissimis casibus necessariam esse mortis pœnam credimus.

IV.

Infanticidium quoque ex animi impetu fieri posse nobis videtur.

V.

Abortionis conatus ex art. 317 Cod. Pœn. puniri non potest.

EX JURE ROMANO.

I.

Emtione per legem commissoriam soluta, emtorem arrhas aliaque impendia perdere defendimus.

II.

Querela inofficiosi testamenti non competit nepotibus, quorum pater suo patri superstes, ab eo juste exheredatus erat.

Ordo Jureconsultorum hanc dissertationem vidit ex legis præscripto :

« Dit SPECIMEN opgesteld zijnde, zal het zelve aan de beoordeeling der Faculteit onderworpen worden om toetezien, dat daarin niets gevonden worde, strijdig met de openbare orde en goede zeden; blijvende voor het overige ieder onverlet de vruchten zijner overtuiging voortedragen, zonder dat die in eenig geval voor het gevoelen der Faculteit of der Hooogeschool zullen gehouden worden. »

HOLTIUS, DECANUS.

WARNKOENIG, ORD. AB ACTIS.

Ulens, Franciscus P.

Diss. inaug. de criminum fautoribus ex iure romano atque hodierno

Lovanium [1828]

Diss. 830,3

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10842652-5